
EESTI EUROOPA LIIDU POLIITIKA 2011–2015

Kinnitatud Vabariigi Valitsuse poolt, 24.11.2011

Abiks raamdokumendi lugejale

Selleks, et valitsuse tegevus Euroopa Liidus (EL) põhineks ühtsetel alustel, on alates liitumisest koostatud raamdokumente – Eesti EL poliitikat, milles määratakse kindlaks peamised põhimõtted, millest lähtudes valitsus oma tegevuseesmärke EL-s ellu viib. Samuti on raamdokumendis selgitatud valitsuse peamisi eesmärke erinevates poliitikavaldkondades. Raamdokumendi alusel planeeritakse valitsuse EL-suunalist tegevust, mh ka valitsuse tegevusprogrammi täitmisel, ning sellest lähtudes annab peaminister Riigikogule Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-s 152⁵ kehtestatud korras kord aastas ülevaate Vabariigi Valitsuse tegevusest Euroopa Liidu poliitika teostamisel.

Raamdokument „Eesti Euroopa Liidu poliitika 2011–2015“ on koostatud selliselt, et see vastaks Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis seatud eesmärkidele¹ ning valitsuse 28. aprilli 2011. a kabinetinõupidamisel heaks kiidetud poliitilisele suunisele EL poliitika kujundamiseks². Dokument põhineb selgelt kindlaks määratud huvidel, mis väljenduvad konkreetsete tegevuseesmärkide kaudu (kokku 35) (vt ka dokumendi lisa toodud tabelit). Nende elluviimine üksikute EL õigusaktide eelnõude või projektide abil (kokku 109) konkreetse aja jooksul on Eesti EL poliitika elluviimise keskmes.

Eelnõu on koostatud Riigikantselei ja ministeeriumide ühistöös 2011. aasta aprillist novembrini. Eelnõu esitamine avalikule konsultatsioonile kiideti heaks valitsuse 22. septembri 2011. a kabinetinõupidamisel. Konsultatsioon kestis 23. septembrist 2011. a kuni 18. oktoobrini 2011. a (vt ka www.osale.ee) ning paralleelselt andis arvamuse dokumendi kohta Riigikogu. Esitatud ettepanekute kohta langetati otsused valitsuse 10. novembri 2011. a kabinetinõupidamisel. Lisaks tutvustas peaminister eelnõud Riigikogu täiskogu istungil 15. novembril 2011. a.

¹ Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis 2011–2015 on 30 tegevust-eesmärki, millel on otsene puutumus Vabariigi Valitsuse tegevusega Euroopa Liidus.

² Suunised on toodud välja peatüki „Raamseisukohad“ all.

Sisukord

Eesti EL poliitika raamseisukohad	1
I. Siseturg	2
II. Majandus- ja rahanduspoliitika, EL eelarvepoliitika.....	11
III. Kliima- ja energiapoliitika	16
IV. Transpordipoliitika.....	18
V. Keskkonna-, kalandus- ja põllumajanduspoliitika	21
VI. Justiits- ja siseküsimused	26
VII. Küberpoliitika	29
VIII. EL välis-, kaitse- ja laienemispoliitika	32

Eesti EL poliitika raamseisukohad

Eesti lähtub aastatel 2011–2015 Euroopa Liidu poliitika kujundamisel ja elluviimisel järgmistest raamseisukohtadest:

- I. EL peab olema sisemiselt tugev, avatud ja arenemisvõimeline. Eesti on avatud uute valdkondade toomisele EL pädevusse ja EL seniste pädevuste süvendamisele. Eesti ei poolda EL pädevuste tagasipööramist või peatamist.
- II. Eesti on lõimumisel avatud uuteks koostöövormideks, sh tõhustatud koostöö alusel toimivate valdkondade laiendamiseks.
- III. EL ja euroala otsustusprotsess peab olema tasakaalustatud erinevate koostöömudelite ja huvide vahel. Eesti eelistab ühenduse meetodi järgimist alati kui võimalik. Liikmesriikide suurust ja huve tasakaalustavate institutsioonide, eelkõige Euroopa Komisjoni rolli tuleb tugevdada.
- IV. EL esindamine rahvusvaheliselt peab olema ühtne. Eesti toetab EL ja euroala koordineeritud seisukohtade ühtset esindamist rahvusvahelistel foorumitel ning rahvusvahelistes organisatsioonides. Seal, kus EL-l kui tervikul on laua taga eraldi koht, peaks EL pikemas perspektiivis olema esindatud ühe esindajaga.
- V. Siseturu arendamine, selle põhimõtete laiendamine ja seda toetavad tegevused (sh taristute loomine) on Eesti EL-suunalise poliitika keskmes. Olulisemad teemad on seotud siseturu suurema avamise ja lähemale toomisega Eesti ettevõtjale ja kodanikule ning piiriülest majandust (eriti teenuseid) pärssivate regulatiivsete takistuste kõrvaldamine.
- VI. Lisaks paneb Eesti rõhku alljärgnevale tegevussuundadele:
 - euroala, ühtse finantsturu ning EL konkurentsivõime tugevdamine (sh teadmistepõhise majanduse arendamine);
 - EL majanduskonteksti ning uusi ülesandeid ja Eesti huve arvestava eelarveraamistiku kujundamine ja rakendamine;
 - EL naabruse tihedam poliitiline ja majanduslik lõimimine EL-ga (sh laienemise kaudu);
 - roheline majanduse ja ressursside tõhusamale kasutamisele suunatud meetmete elluviimine;
 - küberjulgeoleku lahenduste kujundamine.

I. Siseturg

1. EL konkurentsivõime tõstmine teadmistepõhise majanduse arendamise kaudu ning siseturu arendamine, selle põhimõtete laiendamine ja seda toetavad tegevused peavad olema järgnevatel aastatel Euroopa Liidu tegevuste keskmes, olles osa EL ja euroala üldisest tugevdamisest (vt järgmist peatükki). See on eriti oluline seetõttu, et riikide püüdlusi eelarvekulude konsolideerimisel saab toetada hästi toimiv ühtne majandusruum, mis 500 miljonit tarbijat ühendava ühtse turuga suudaks vabamalt tegutsedes genereerida suuremat majanduskasvu, luua rohkem töökohti ning parandada seeläbi mh ka riikide eelarvetulusid. Selleks tuleb aga praeguse killustatud siseturu asemel **luua Euroopa Liidu ühtne turg**, kus oleks võimalikult vähe teenuste, kaupade ning isikute piiriülest liikumist takistavaid erisusi. Eesti näeb vajadust ka siseturu üldise raamistiku uuendamiseks, mis muu hulgas võiks hõlmata siseturu reguleerimiseks senisest enam otsekohaldatavate õigusaktide kasutamist, Euroopa Komisjoni suuremat rolli nelja vabaduse toimimise järelevalvel ja rakendamisel, ning mehhanismide loomist, mis tagaksid, et nelja vabaduse järgmine ja rakendamine riiklikul ja regionaalsel tasandil oleks tõhusalt tagatud.
2. Oluline on ka ettevõtluskeskkonna jätkuv lihtsustamine ning EL õigusest tuleneva halduskoormuse vähendamine. Uute regulatsioonide kehtestamisel tuleb eelistada turujärelevalvet eelkontrollile. Siseturgu puudutavat regulatsiooni tuleb lihtsustada ja ühtlustada, seda eelkõige autoriõiguse ja lepinguõiguse vallas. Teenuste sektoris peituvat potentsiaali tuleks paremini ära kasutada, suurendades teenuste piiriülese osutamise vabadust ning vältides võimalikke uusi tõkkeid teenuste vabale liikumisele, nagu arvukad riiklikud standardid ja kvalifikatsiooninõuded. Ühtse turu toimimise üks olulisi eeldusi on ka üleeuroopalise taristu (transport, energia, IKT) arendamine, mis tagaks EL liikmesriikide ja piirkondade omavahelise ühendatuse.
3. Töö- ja sotsiaalküsimuste regulatsioon EL tasandil peab senisest enam toetama Euroopa Liidu konkurentsivõime tugevdamist, andma selget lisandväärtust siseturu toimimisele ning arvestama riikide eelarvete jätkusuutlikkuse tagamise eesmärgiga.

* * *

4. Esimeseks sammuks ühtse turu arendamisel peab olema luua Euroopas aastaks 2015 toimiv **digitaalne ühtne turg**, kus kodanikud ja ettevõtjad saavad kasutada teenuseid elektroonselt mis tahes EL liikmesriigis. Hinnanguliselt suurendaks see EL SKP-d 4% võrra ning tooks kaasa 30 000 uue töökooha loomise aastas. Olulisimad probleemid piiriüleisel e-teenuste osutamisel on praegu seotud **elektroonse identiteediga (e-autentimine ja digiallkirjastamine)**. Riigisisest on enamikus liikmesriikides autentimise ja digiallkirjastamise küsimused lahendatud, ent selleks, et erinevad tehnilised ja protseduurilised lahendused toimiks ka üle riigipiiride, on vaja tagada nende süsteemide üleeuroopaline koosvõime. Digiallkirjade puhul on üleeuroopaline õiguslik raamistik loodud 1999. aastal vastu võetud elektroonilise allkirja direktiiviga, kuid praktikas digiallkirjastamine liikmesriikide vahel ei toimi ning autentimist käsitlev EL regulatsioon puudub täielikult. Eesti EL poliitika eesmärgiks on EL regulatsiooni loomine e-autentimise vallas ning digiallkirjade piiriülese toimimise tagamine praktikas³.

³ Vt tegevuseesmärki I-a lisas.

5. Digitaalse ühtse turu toimimise eelduseks Euroopas on üksikisikute ning ettevõtete ligipääs kiirele ning nüüdisaegsele internetiühendusele, mistõttu on oluline tähelepanu pöörata võimaldajatele nagu **lairiba interneti ja nüüdisaegse mobiilside kättesaadavus** ning avaliku võtme taristu. Digitaalse lõhe vältimiseks on eriti oluline pöörata tähelepanu lairiba taristu rajamisele piirkondadesse, kus ärihuvi selliseks tegevuseks on väike või puudub sootuks. Enamikus Euroopa riikides on käivitunud projektid lairibaühenduste rajamiseks hajaasustusega piirkondadesse ning ääremaadele, kus kasutatakse ka saadaolevaid Euroopa Liidu finantsinstrumentide vahendeid. Kiiret internetiühendust võimaldava lairiba taristu rajamine kõikjale on aeganõudev ning ressursimahukas tegevus, mille olulisus ei vähene ka järgmise finantsperioodi jooksul. Eesti EL poliitika eesmärgiks on tagada ka tulevikus kiiret internetiühendust võimaldava lairiba taristu rajamise toetuskeemide võimalikkus EL finantsinstrumentide kaudu ning asjakohaste riigiabi reeglitega kaasneva halduskoormuse vähendamine.
6. Tehnoloogia kiire areng ja üleilmastumine on maailma põhjalikult muutnud ning tekitanud isikuandmete kaitse valdkonnas uusi probleeme. Isikuandmete töötlemise viisid on muutunud äärmiselt keeruliseks ja neid ei ole lihtne tuvastada. Seetõttu on vaja algselt uus arutelu andmekaitseõiguse ajakohastamiseks ning leida infoühiskonnale sobiv **tasakaal andmete vaba liikumise ning eraelu puutumatus vahel**. Andmekaitsele on regulatiivsest aspektist lähtuvalt EL-s märkimisväärne siseturumõõde, mis muu hulgas tähendab seda, et siseturul tuleb tagada isikuandmete vaba liikumine ja kaitse liikmesriikide vahel. See omakorda tähendab andmekaitse direktiivis kehtestatud miinimumstandardite kohaldamise laiendamist, arvestades eri valdkondade vajadusi⁴. Sealjuures on oluline vähendada halduskoormust praeguse teatamissüsteemi ülevaatamise ja lihtsustamisega ning lahendada ka kohaldatava õigusega seonduvad küsimused. Eesti EL poliitika eesmärgiks on EL andmekaitseõiguse ajakohastamine, eelkõige on see vajalik seoses interneti arengu ning piiriülese andmetöötlemisega.⁵
7. Hea ettevõtluskeskkonna jaoks on oluline lihtne ligipääs teiste liikmesriikide õigusele, ettevõtlust puudutavale infole ning e-teenustele kõigis EL ametlikes keeltes. **Piiriülene teabe liikumine** muudab näiteks kodanike ja ettevõtjate jaoks oma õiguste kaitse piiriüleste vaidluste korral oluliselt tõhusamaks ja kättesaadavamaks. Eesti eesmärgiks on kujundada Euroopa õiguskeskkonna portaalist e-Justice⁶ ühtne keskkond, mis võimaldaks kodanikele, ettevõtjatele ja õiguspraktikutele elektroonilise juurdepääsu õigusega seotud infosüsteemidele, teenustele ja mõistetele nii liikmesriikide kui ka EL tasandil⁷.
8. Hästi toimival siseturul tuleb luua avalikule sektorile võimalused tõhusa ja tulemusliku hankemenetluse korraldamiseks ja ettevõtjatele võimalus müüa ja pakkuda oma teenuseid ja tooteid üle kogu EL internetipõhise elektroonilise hangete süsteemi abil⁸. Eesti EL poliitika eesmärk on toimiva piiriülese **e-hangete** süsteemi loomine ning koosvõimelise e-

4 Terviklik lähenemisviis isikuandmete kaitsele Euroopa Liidus. Brüssel 4.11.2010 KOM(2010) 609 lõplik. Internetis: http://ec.europa.eu/justice/news/consulting_public/0006/com_2010_609_et.pdf.

5 Vt tegevuseesmärki I-c lisas.

6 Eesti soovib olla suunanäitaja 2010. a loodud Euroopa e-õiguskeskkonna portaali (e-Justice) – mis hetkel töötab vaid vabatahtliku infoveebina – edasiarendamisel (sh e-CODEX projekt, mis töötab välja praktilist koostalitlusvõime raamistikku Euroopa e-õiguskeskkonna portaali jaoks; e-CODEX projektis juhib Eesti tööpaketti, mis tegeleb piiriülese digiallkirja ja e-ID küsimustega).

7 Vt tegevuseesmärki I-b lisas.

8 E-hangete osakaal kõigist hangetest EL-s on uuringute kohaselt 5%.

hanke taristu väljaarendamine EL-s⁹. Selleks tuleb parandada ligipääsu riigihangetele, kiirendada ja lihtsustada riigihanke menetlust ning suurendada protsessi läbipaistvust ning EL tasandil standardida e-riigihangete põhiprotsessid ja süsteemid. Eesti jaoks on oluline e-riigihangete kasutuselevõtuks soodsa keskkonna loomine nii, et ettevõtjad saaksid suhelda valitsusasutustega ühtse kontaktpunkti kaudu, vältides seejuures uute tõkete loomist.

9. Finantsteenuste ühisturu edasine lõimimine ning finantsteenuste liikumise vabadus on üheks eelduseks kogu ühisturu edasisele laienemisele (vt majandus- ja rahapoliitika ptk). Maksete ühisturu tõrgeteta toimimine tugevdab Euroopa siseturgu ja tõhustab konkurentsi ning aitab seeläbi kaasa piirkonna majandusarengule¹⁰. Eesti eesmärgiks on turvalise elektroonse makse- ja arvelduste keskkonna arendamine ja EL **ühtse euromaksete piirkonna loomine**¹¹¹². Koostalitlusvõimelise ja turvalise ühisturu toimimine on eriti oluline väikeriikidele, kes eelkõige saavad kasu selle mastaabiefektist. Arvete esitamise ja maksete tegemise kord on omavahel tihedalt seotud. Sellest tulenevalt aitab ühtse euromaksete piirkonna loomine kaasa Euroopa koostalitlusvõimelise **e-arvete**¹³ korra kehtestamisele. Eesti EL poliitika eesmärk on tagada 2020. aastaks laiaulatuslik e-arvete kasutamine Euroopas¹⁴. EL tasandil on e-arvete üleeuroopalise kasutuselevõtu eeltingimuseks ühtse e-arvete standardi loomine. E-arvete seonduvat regulatsiooni tuleb silmas pidada ka riiklike kaubandus-, maksustamis- ja hankealaste sätete väljatöötamisel.
10. Euroopa Liit on võtnud suuna kultuuri- ja loomemajanduse arenguks soodsate tingimuste loomisele, kus võtmetähtsusega on autoriõiguse ajakohastamine. Kuigi **autoriõigus** on Euroopa Liidus osaliselt ühtlustatud, on säilinud siiski palju erisusi¹⁵, mistõttu Euroopa Liidu elektrooniliste sisuteenuste turg on endiselt killustunud ja tarbijate jaoks on autoriõigusega kaitstud teoste või teenuste digitaalturul ostmine keeruline¹⁶. Võrguteenuste ja digitaalse loomesisu kättesaadavuse parandamiseks on vaja autoriõiguste piiriülesele haldamisele luua Euroopa raamistik, mis aitaks kaasa uute teenuste arengule ja levikule. See on eriti oluline väikese tarbijate arvuga riikide jaoks, mille majanduslik atraktiivsus on maailma suurte ettevõtete jaoks tagasihoidlik ning kus litsentsimise lihtsustamine annaks võimaluse väiksemate kuludega uutele turgudele tulla.
11. Eesti EL poliitika eesmärgiks on **autoriõiguse võimalikult ulatuslik ühtlustamine** siseturu parema toimimise huvides¹⁷. Esmaseks sammuks selles suunas võib olla ka vabatahtliku ühtse Euroopa autoriõiguse loomine ja Euroopa raamistiku loomine

9 Vt tegevuseesmärki I-d lisas.

10 Euroopa Komisjoni tellimisel CapGemini korraldatud uuring „SEPA: potential benefits at stake“ analüüsis, et SEPA-st saadav võimalik otsene ja kaudne kasu Euroopale on kuue aasta jooksul (st 2007–2013) üle 300 miljardi euro, eeldusel, et üleminek SEPA maksevahenditele on terviklik ja kiire.

11 Single Euro Payments Area – SEPA.

12 Vt tegevuseesmärki I-d lisas.

13 E-arvete võrdsustamine paberarvetega ei ole Euroopa tasandil seniajani õnnestunud.

14 Vt tegevuseesmärki I-d lisas.

15 Näiteks rakendavad liikmesriigid erinevas ulatuses ainuõiguste piiranguid ja üldsuse huvides loodud erandeid, erinevad on isiklikuks tarbeks kopeerimise maksude süsteemid jne. Üleeuroopaliseks teoste levitamiseks tuleb tagada autoriõigus ja kaasnevad õigused igas liikmesriigis eraldi, milleks tuleb sõlmida lepingud iga riigi autoreid esindava(te) organisatsiooni(de)ga. Levitajad on probleemidena välja toonud ka autorite esindajate paljususe enamikus liikmesriikides ning nende tegevuse läbipaistmatuse.

16 Nt muusikateenuste puhul on EMusic kättesaadav 27 liikmesriigis, iTunes 15 liikmesriigis, 7digital ja Vodafone 12 liikmesriigis, Nokia (OviMusic) 11 liikmesriigis, YouTube 10 liikmesriigis ning LastFM 9 liikmesriigis (Intellektuaalomandi strateegia KOM(2011)287).

17 Vt tegevuseesmärki I-e lisas.

autoriõiguse lihtsamaks üleeuroopaliseks litsentsimiseks. Sh on Eesti vajaduse korral avatud ka tihendatud koostöö kasutamisele.

* * *

12. Teenused hõlmavad enam kui 2/3 töökohtadest Euroopas ning 2/3 EL sisemajanduse kogutoodangust. Lisaks moodustab teenustekaubandusest ligikaudu 75% teenuste osutamine teistele ettevõtetele peaaegu kõigis Euroopa majanduse sektorites. Samas moodustavad piiriülesed teenused (sealhulgas kutseteenused) seni vaid 1/5 EL sisesest kaubandusest, mis on tagasihoidlik näitaja võrreldes teenuste turu osatähtsusega majanduses. **Integreeritum ja paremini toimiv teenusteturg** on eeltingimus majanduskasvuks ja töökohtade loomiseks ning EL majanduse konkurentsivõime suurenemiseks. Teenuste potentsiaali täielikuks ärakasutamiseks peavad need saama „liikuda“ liikmesriikide vahel sama vabalt kui riiklikul turul – kasu saaksid nii tarbijad kui ka ettevõtjad (eriti väikeettevõtjad, kes moodustavad 95% teenuste sektorist).
13. Teenuste direktiivi kohaldamisalast jäid välja mitmed valdkonnad (nt tervishoiuteenused, hasartmängud jne)¹⁸, mille puhul on siiski olemas selge huvi nii ettevõtja teises liikmesriigis asutamise, piiriülese teenuste osutamise kui ka kasutamise vastu. Eesti eesmärgiks on, et **aastaks 2015 oleks piiriülene teenuste osutamine võimalikult vaba**¹⁹. Valdkonnad, millele peaks esmajärjekorras tähelepanu pöörama, on tervisevaldkond, hasartmängud, eraturvateenused ja sotsiaalteenused. Juhul, kui teenuste vabadusi ei õnnestu laiendada kogu EL ulatuses, näeb Eesti vajadust kasutada teenusteturu vabaduste laiendamiseks tihendatud koostööd. Üldise suundumusena teenuste valdkonnas turulepääsu tõkete eemaldamisel näeme perspektiivikana võimalust liikuda automaatse vastastikuse tunnustamise suunas, lähtudes põhimõttest, et kui ettevõtja on kvalifitseeritud teatud tegevusalal tegutsema ühes liikmesriigis, võib ta seda teha kogu Euroopa Liidus.
14. Uusi tõkkeid EL sisesele teenustekaubandusele loob ka erinevate riiklike standardite paljusus – eri riikide omavahel vastuolus olevad standardid võivad luua tehnilisi takistusi tarneahelas või tuua kaasa kaubandustõkkeid ettevõtetele. Eesti toetab siseturu tõhusama toimimise huvides Euroopa standardite väljatöötamist ning **EL standardimise raamistiku laiendamist teenusestandarditele**, pidades seejuures silmas, et sellega ei kaasneks oluline hinnatõus või teenustele ligipääsu halvenemine²⁰.
15. Eesti EL poliitika on suunatud tervishoiuteenuste vaba liikumise põhjendamatute piirangute kaotamisele ning patsientidele ja avalikkusele piiriüleste tervishoiuteenuste kohta teabe kättesaadavaks tegemisele. Piiriüleste tervishoiuteenuste osutamise ja patsientide liikuvuse soodustamiseks on oluline riikidevahelise digitaalse andmevahetuse võimekuse arendamine. Eesti eesmärgiks on Euroopa Liidu e-tervise süsteemide

18 Teenuste direktiivi kohaldamisalast välistatud teenused võib jagada kaheks – esimesse gruppi kuuluvad teenused, mis on reguleeritud EL tasandil eraldi regulatsiooniga (nt finantsteenused, audiovisuaalteenused), ja teise gruppi kuuluvad teenused, mis on EL tasandil reguleerimata (nt sotsiaalteenused, haridus ja hasartmängud). Tervishoiuteenuste piiriülest osutamist ja patsientide vaba liikumist reguleeritakse direktiiviga, mis tuleb liikmesriikidel kohaldada 25. oktoobriks 2013. a. Samas on ettevõtja asutamine tervishoiuteenuste valdkonnas, sh apteegiteenuse osutamisel, Euroopa Liidu tasandil ühtlustamata. Hasartmängude eraldi regulatsiooni üle on käimas avalik arutelu.

19 Vt tegevuseesmärki I-f lisas.

20 Vt tegevuseesmärki I-f lisas.

standardite ja e-autentimise suurem ühtlustamine, et saavutada e-tervise süsteemide koostalitlusvõime.

16. **Lihtsam kvalifikatsioonide tunnustamine** on eelduseks suuremale kutsealasele liikuvusele ja teenustekaubanduse arengule. Samuti annaks see võimaluse korvata kasvavat oskustööjõu puudust osaliselt inimestega, kes on omandanud kutsekvalifikatsiooni väljaspool EL²¹. Oluline on kaotada kõik põhjendamatud ja ebaproportsionaalsed kvalifikatsiooninõuded, et spetsialistidel oleks võimalik liikumisvabadust täiel määral ära kasutada. Praegu reguleerivad 27 liikmesriiki kutsekvalifikatsioonide alusel umbes 4700 kutseala, mida võib liigitada umbes 800 kategooriasse. Kuigi vastastikuse tunnustamise mehhanism toimib üldiselt neist enamiku puhul, esineb siiski palju juhtumeid, kus liikmesriigid seavad ebaproportsionaalseid ja tarbetuid nõudeid, nii et spetsialistil, kes tegeleb asjaomase majandustegevusega oma päritoluliikmesriigis, on raske alustada kutsetegevust teises liikmesriigis. Probleemiks on ka tunnustamismenetluse pikkus, mida tuleks märkimisväärselt lühendada. Aastaks 2015 peaks Euroopa Liidus toimima ajakohastatud kutsekvalifikatsioonide vastastikuse tunnustamise süsteem²². Eesti leiab, et eesmärgiks peab olema nii kutsealade ülereguleerimise vähendamine kõikides liikmesriikides kui ka kutsekvalifikatsioonide tunnustamise süsteemi lihtsustamine, vähendades kasusaajate ja liikmesriikide pädevate asutuste halduskoormust ning seostades tunnustamise süsteemi paremini teiste kvalifikatsioonide võrreldavust toetavate instrumentidega²³. Tunnustamisprotsessi kiirendamiseks on võtmetähtsusega üleminek digitaalsele teabevahetusele ja elektroonilisele dokumentide menetlusele, kasutades selleks siseturu infosüsteemi võimalusi.
17. Euroopa teenusteturu toimimiseks on oluline ka võimalus **osutada teenuseid töötajate lähetamise teel**. Eesti EL poliitika eesmärgiks on, et teenuste vaba liikumise kontekstis lähtutaks sotsiaaldiguste (sh streigidiguste) kohaldamisel proportsionaalsuse ja tasakaalustatuse põhimõttest²⁴. Põhidiguste ja põhivabaduste konflikti korral tuleb iga konkreetse juhtumi puhul korraldada eraldi proportsionaalsuse hindamine. Töötajate lähetamise ja piiriüleste teenuste osutamise soodustamiseks tuleb keskenduda eelkõige siseturu infosüsteemi baasil lähetatud töötajate infosüsteemi arendamisele ja lähetatud töötajaid puudutavate haldusotsuste piiriülese täitmise paremale järelevalvele.
18. Arvestades demograafilisi trende nii Eestis kui ka Euroopa Liidus, tuleb konkurentsivõime tõstmiseks, töökohtade loomise soodustamiseks ja tööjõu pakkumise suurendamiseks muuta **töösuhete regulatsiooni paindlikumaks**²⁵. Eesti EL poliitika eesmärgiks on, et 2015. aastaks oleks EL tööaja regulatsioon ajakohastatud. Ajakohastatud ja paremini tööturu, töötajate ja ettevõtete vajadusi arvestav tööaja regulatsioon peaks võimaldama paindlikumat valveaja ja kompenseeriva puhkeaja korraldust, et ennetada võimalikke tööjõupuudusest tingitud probleeme teatud sektorites. Samuti tuleks EL tasandil selgelt reguleerida individuaalsete ületunnitöö kokkulepete

21 Kutsekvalifikatsioonide tunnustamise lihtsustamine mõjutab ka kolmanda riigi kodanikke, kellel on Euroopa õigusaktidest tulenevad õigused: EL kodanike pereliikmeid, pikaajalisi elanikke, pagulasi ja sinise kaardi omanikke käsitletakse kutsekvalifikatsioonide tunnustamisel samamoodi nagu EL kodanikke.

22 Vt tegevuseesmärki I-f lisas.

23 Euroopa kvalifikatsiooniraamistik ja Euroopa ainepunktide kogumise ja ülekandmise süsteem.

24 Vt tegevuseesmärki I-f lisas.

25 Vt tegevuseesmärki I-g lisas.

kasutamise võimalus, et ka tulevikus saaks töötajad lähtuvalt lepinguvabaduse põhimõttest seda võimalust kasutada.

19. **Ravimite kättesaadavuse** parandamiseks väikestel turgudel on vajalik ühiste meetmete rakendamine Euroopa Liidu tasandil²⁶. Vajalik on töötada välja ühishangete mehhanism, mis võimaldaks liikmesriikidel vabatahtlikkuse alusel ravimeid ja vaktsiine ühiselt soetada. Ühishangete protseduuri tingimused peavad olema sobivad ka väikestele riikidele.

* * *

20. Soodsa ettevõtluskeskkonna tagamiseks tuleb kõikide EL algatuste hindamisel jälgida, et tagajärjeks ei oleks ülereguleeritus ning et algatusega ei kaasneks ettevõtjate jaoks täiendavat halduskoormust. Selle põhimõtte järgimine on eriti oluline väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele. **Euroopa ühtne lepinguõigus**²⁷ aitaks tõhusalt kaasa piirideta siseturu heale toimimisele, mistõttu peab Eesti vajalikuks Euroopa lepinguõiguse tugiraamistiku loomist. See lihtsustaks piiriülest äritegevust ja kauplemist nii ettevõtjate omavahelistes suhetes kui ka ettevõtjate ja tarbijate vahel, vähendaks tehingukulusid ning suurendaks nii kauplejate kui ka tarbijate õiguskindlust. Kaugemas perspektiivis võiks Euroopa Liidus kehtida ühtne lepinguõiguse koodeks. Eesti EL poliitika kaugem eesmärk on tsiviilõiguse üldosa ja lepinguõiguse (mis peaks ideaalis hõlmama ka tarbijaõigust) võimalikult ulatuslik ühtlustamine siseturu parema toimimise huvides²⁸.

21. Äriühingutele ulatusliku piiriülese mobiilsuse võimaldamine suurendaks ettevõtlusvabadust EL-s. Hetkel ei ole EL-s ühingute asukoha muutmine reaalselt tagatud, kuivõrd erinevused liikmesriikide ühinguõiguse ning registripidamise eeskirjades ei võimalda seda. Ka äriregistrite teabevahetuse hõlbustamine vähendab ja lihtsustab ettevõtete halduskoormust ning soodustab äriühingute mobiilsust. Viimasest tähtsam on aga läbipaistvuse ja õiguskindluse suurenemine piiriüleste äritehingute puhul. Äriühinguõiguse arendamisel peab Eesti oluliseks **ühingute ülepiirilise liikuvuse soodustamist**. Võimalike EL üleste ettevõtlusvormide arendamisel tuleb silmas pidada, et tegu oleks innovaatiliste ja konkurentsivõimeliste lahendustega, mis pakuksid eeliseid liikmesriikide senises riigisisises õiguses sisalduvaga võrreldes²⁹.

22. Oluliseks vahendiks ühtse siseturu ja sellega seonduvalt ka isikute vaba liikumise põhimõtte täielikul realiseerumisel on **kohtulahendite ja muude ametlike dokumentide vaba liikumise edendamine EL-s**. Isikute vabale liikumisele vajaminevat õiguskindlust aitab tagada rahvusvahelise eraõiguse normide ühtlustamine (eeskätt sellistes isikutevahelisi privaatsuhteid reguleerivates valdkondades nagu pärimis- ja laiemas mõttes perekonnaõigus). Euroopa Liidu nelja põhivabaduse toimimise soodustamiseks on oluline rahvusvahelise **eraõiguse normide ühtlustamine** ning kohtulahendite ja ametlike dokumentide automaatne tunnustamine³⁰.

* * *

26 Vt tegevuseesmärki I-h lisas.

27 (Common Frame of Reference of European Contract Law, CFR – Euroopa lepinguõiguse tugiraamistik).

28 Vt tegevuseesmärki I-i lisas.

29 Vt tegevuseesmärki I-i lisas.

30 Vt tegevuseesmärki I-i lisas.

23. Siseturg pole praegu piisavalt innovatsioonisõbralik ning selle killustatus pärsib EL teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni potentsiaali ärakasutamist. Euroopa Liit on seadnud eesmärgiks jõuda innovaatilise liiduni aastaks 2020. Selle eesmärgi saavutamise üheks oluliseks eeltingimuseks on **Euroopa teadusruumi (ERA)³¹ väljaarendamine** aastaks 2014³² – teadmiste, teadustegevuse ja innovatsiooni ühisturu loomine. EL innovaatilisemaks muutmine eeldab teadmusbaasi suunatavate investeeringute prioriseerimist ja suurendamist, kuluka killustatuse vähendamist ning EL ümberkujundamist selliseks keskkonnaks, mis soodustab teadusuuringuid, innovatsiooni ja ideede turulejõudmist. Euroopa Liidu konkurentsivõime turgutamiseks ja teadusmahuka majanduse toimimiseks on oluline kõrgkvalifitseeritud rände ning teadus- ja õpirände soodustamine. Eesti huvides on Euroopa teadusruumi väljaarendamine ning selle rakendamiseks vajalike tingimuste loomine liikmesriikides³³. Eelkõige tähtsustab Eesti teadlaste liikuvust sektorite ja riikide vahel, avatud ja ühtseid töölevõtmise tingimusi, ühtseid ja lihtsaid rahastamisreegleid ja -protseduure, kogu EL teadlaskonnale avatud ligipääsu teadus- ja arendustegevuse tulemustele ning liikmesriikide teadustaristutele. On oluline, et EL uues eelarves tõuseks teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni rahastamine ning eelarve oleks suunatud Euroopa 2020 strateegia eesmärkide saavutamisele. Uues eelarves tuleks luua suurem sünergia teadus- ja ühtekuuluvuspoliitika vahel ning lõimida teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni tegevusi tihedamalt ka teistesse poliitikavaldkondadesse, sh põllumajanduspoliitikasse.

24. Euroopa Liidu teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni valdkonnas on juurde tulnud mitmeid uusi suuri algatusi, mis mõjutavad otseselt ka liikmesriikide tegevusi ja programme, nt Euroopa innovatsioonipartnerlused, teadustegevuse ühiskavandamise algatused, üleeuroopaliste teadustaristute loomine³⁴. Euroopa Liidu uuest teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooni rahastamise strateegilisest raamistikust Horisont 2020³⁵ peab kujunema **innovatsiooni rahastamise raamistik**, mis oleks lihtsate reeglitega, enam harmoneeritud ning väikeste liikmesriikide spetsiifikat arvestav³⁶. Teadusuuringute rahastamisotsuste esmaseks kriteeriumiks peab jääma projektide tiptase, raamprogrammist rahastatud Euroopa suurte teadustaristute paiknemine peaks olema regionaalselt tasakaalus ning kõikidel liikmesriikidel peaks olema võrdne võimalus osaleda programmide loomis- ja otsustusprotsessis³⁷. Senisest enam tuleb toetada väikesi ja keskmise suurusega projekte, mis võimaldavad reageerida kiirelt ja paindlikult väliskeskonnast tulenevatele muutustele ning toimivad suurte projektide algatajatena. Heaks näiteks on Euroopa Innovatsiooni ja Tehnoloogia Instituudi (EIT) algatusel Euroopa jaoks olulisematel läbivatel teemadel käivitatud, piireületavad „Teadmiste ja innovatsiooni kogukonnad“³⁸, mis lisaks teadusasutustele kaasavad olulises osas juhtivaid Euroopa ettevõtteid.

31 European Research Area.

32 Euroopa teadusruumi visiooni kohaselt tuleb Euroopas täielikult rakendada n-ö 5. vabadus ehk teadlaste teadmiste ja tehnoloogia liikumise vabadus; suurendada teadus- ja arendustegevuse mahtu ning tagada selle kvaliteet; heade tulemuste saavutamiseks on tarvis piisaval hulgal motiveeritud teadlasi ja tippspetsialiste, sh vajab erilist tähelepanu teadlaste avatud töölevõtmine, teadlaste viisa ning noorteadlaste sotsiaalsete tagatiste teema.

33 Vt tegevuseesmärki I-j lisas.

34 Nn ESFRI teekaart.

35 Seob endasse senised teaduse ja innovatsiooni raamprogrammid ning Euroopa Tehnoloogiainstituudi.

36 Vt tegevuseesmärki I-k lisas.

37 Vt tegevuseesmärki I-l lisas.

38 Knowledge and Innovation Communities (KIC); esimesed KIC võrgustikud IKT (EIT ICT Labs), energia (KIC Innoenergy) ja kliima valdkonnas (Climate-KIC).

25. Euroopa Liidu konkurentsivõime tõstmise seisukohalt on oluline, et teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooni väljundid jõuaks innovaatiliste toodete ja teenustena turule. Selleks tuleb parandada innovaatiliste alustavate ettevõtete rahastamistingimusi. Noorte innovaatiliste ettevõtete rolli ja olulisust majanduses mõjutavad paljud tegurid, millest enamik on ühised kõigile alustavatele ettevõtetele ja tulenevad üldisest majanduskeskkonnast – näiteks ettevõtte asutamise lihtsus, maksurežiim, ligipääs välisturgudele jm. **Noorte innovaatiliste ettevõtete** seisukohalt on aga teiste ettevõtetega võrreldes veelgi olulisem ligipääs kõrge riskitaluvusega ja „kannatlikule“ kapitalile. Euroopa Liidus on tervikuna noorte innovaatiliste ettevõtete olukord näiteks USA-ga võrreldes märkimisväärselt kehvem. EL-s investeeritakse riskikapitali 15 mld eurot vähem kui USA-s, mistõttu kannatab olulisel määral teadus- ja arendustegevuse turule jõudmine uute toodete ja teenustena. Samuti on EL sees käärid liikmesriikide vahel väga suured – 55% riskikapitali investeeringuid tehakse viies riigis (Ühendkuningriik, Prantsusmaa, Saksamaa, Itaalia, Belgia). EL uutes liikmesriikides on riskikapitali turg välja arenemata (riskikapitali pakkumine on kümme korda väiksem kui EL-s keskmiselt) ja vajab aktiivsemat avaliku sektori toetust. Tegemist on struktuurse probleemiga, mis nõuab sekkumist EL tasandil.
26. Euroopa Liidu tasandil saab noorte innovaatiliste ettevõtete loomist ja kasvu edendada peale horisontaalsete siseturu arendamise meetmete ühtse finantsturu süvendamise, k.a riskikapitalifondide ülepiirilist tegutsemist toetavate regulatiivsete jm finantspoliitiliste sammude ning eelarveliste vahendite tulemuslikuma ja efektiivsema kasutamise kaudu. Noorte innovaatiliste ettevõtete toetamiseks tuleb töötada kahes tegevussuunas³⁹: 1) teadus- ja arendustegevuse rahastamise ühtses raamistikus ja struktuurivahendite kasutamisel **lihtsustada noorte innovaatiliste ettevõtete ligipääsu toetusmeetmete**, leevendades nii bürokraatlikke barjääre (näiteks halduskoormus toetuste taotlemisel) kui ka finantspiiranguid (näiteks pikad sildfinantseerimise perioodid); lihtsustamisele aitaks kaasa ka e-taotluste esitamise võimaldamine ja internetipõhine kontrollimine; 2) noorte innovaatiliste ettevõtete juurdepääsuvõimaluste parandamine riskikapitalile: riskikapitali meetmete rakendamiseks võimaluste loomine teadus- ja arendustegevuse rahastamise ühtses raamistikus ja struktuurivahenditest ning eelduste loomine üleeuroopalise riskikapitalituru arenguks, pöörates tähelepanu just neile regioonidele, kus varase faasi riskikapitali turg vajab arenguks avaliku sektori tuge. Leiame, et EL tasandil on põhjendatud **luua riigipiire ületavad riskikapitalifondid**, mis aitaksid luua paremaid võimalusi alustavate ettevõtete lõimumiseks rahvusvahelise turuga ja toetaksid riskikapitali sektori kiiremat ja ühtlasemat arengut.
27. EL killustunud ja keerulist intellektuaalomandi valdkonda tuleb muuta nii, et innovaatilistel ettevõtetel oleks oma põhilist (intellektuaal)vara praegusest lihtsam ja vähem kulukas kaitsta ja arendada. Euroopa Patendiorganisatsiooni raames välja antav Euroopa patent on väga kulukas ja keeruline. Keskmise üldine kehtestamistasu ühe Euroopa patendi kohta (kui see kehtestada kõigis EL liikmesriikides) on suurem kui 32 000 eurot ning seetõttu ei ole see innovaatilistele väikeettevõtetele sageli kättesaadav. Eesti huviks on, et niipea kui võimalik kehtestataks ja hakkaks toimima **Euroopa Liidu patent**, mis vähendaks tööstusomandi kaitsega seotud kulusid ning teeks selle kättesaadavaks innovaatilistele väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele. Planeeritav

39 Vt tegevuseesmärki I-m lisas.

kohtusüsteem peab tagama vaidlustes kõigile menetlusosalistele ligipääsu õigusemõistmisele koos piisavate edasikaebevõimalustega.

* * *

28. **Läänemere strateegia**⁴⁰ on oluliseks vahendiks nii regiooni konkurentsivõime tõstmisel kui ka EL siseturu edendamisel. Läänemere strateegia tegevuskavasse tuleks lisada projekte, kus koostöö annab lisandväärtuse regionaalsel tasandil ning samas võimaluse korral sillutab teed ka üleeuroopalistele lahendustele. Juhtides strateegia raamistikus siseturu poliitikavaldkonna koordineerimist, leiab Eesti, et siseturult tuleb takistused eemaldada, keskendudes ettevõtteid kõige rohkem aitavatele lahendustele: nt koosvõimelised IT-lahendused (sh e-maksete ja e-arvete süsteemi loomine⁴¹); kutsekvalifikatsioonide tunnustamine; teadusasutuste võrgustiku loomine, seadusandlike barjääride tuvastamine ja kaotamine, transpordi- ja energiataristute arendamine jne. Eesti huvi on, et EL eelarve⁴², sh ühtekuuluvuspoliitika ja territoriaalse koostöö vahendite planeerimisel ning rakendamisel arvestaksid nii Euroopa Komisjon kui ka liikmesriigid muu hulgas Läänemere strateegia uuendatavat tegevuskava. See aitab kaasa piirkondlikult strateegilise tähtsusega projektide ühisele planeerimisele ja elluviimisele ning kogu EL ühtekuuluvuspoliitika territoriaalsete eesmärkide saavutamisele tervikuna.

40Vt tegevuseesmärki I-n lisas.

41 Vt tegevuseesmärki I-d lisas.

42 Vt tegevuseesmärki II-c lisas.

II. Majandus- ja rahanduspoliitika, EL eelarvepoliitika

29. Eesti Euroopa Liidu poliitika peamine ja kõige tähtsam eesmärk on teha kõik endast sõltuv euroala edasiseks tugevdamiseks. See peab käima käsikäes ühtse turu edasise süvendamise (vt esimest peatükki) ja Euroopa ühise finantsteenuste turu ja finantssüsteemi tugevdamisega. Euroopa majandus- ja rahaliit ning ühisraha on ühise Euroopa alustalad, seda nii raha- ja majanduspoliitilistel kui ka üldpoliitilistel põhjustel. Euroalas tagatud hinnastabiilsus, tugev ja usaldusväärne ühisraha euro ning suuresti ühisrahale tuginev ühtne finantsteenuste turg on Euroopa Liidu siseturu tõhusa toimimise ja tootmisressursside vaba liikumise peamisteks tagajateks ning seega ka Euroopa Liidu sotsiaalsete ja majanduslike eesmärkide saavutamise ühed kõige olulisemad eeldused. Sellest tulenevalt on tugev euroala ning Eesti kuulumine euroala tuumikusse Eesti arengu ja majandusliku julgeoleku peamine eeldus. Nendel põhjustel on Eesti euroala tugevdamiseks valmis vajaduse korral toetama ka aluslepingute muutmist, eelistades sealjuures lahendusi, mis hõlmavad kogu EL ning tugevdavad ühiste institutsioonide rolli.
30. Aastate 2011–2015 esmaseks ülesandeks on kriisist väljumine ning euroalal ja kogu Euroopa Liidus **kestlikku majanduskasvu toetava stabiilse majanduskeskkonna tagamine**. Esmase eesmärgina peavad liikmesriigid vähendama eelarvedefitsiiti ja riigivõlga ning tagama keskpikas perspektiivis valitsussektori eelarve ülejäägi. Kestlikku majanduskasvu tagava ja stabiilsust suurendava poliitika ühe osana on oluline saavutada Euroopa 2020 strateegia ja selle juhtalgatuste eesmärgid, kaotada konkurentsivõimet pärssivad siseturu pudelikaelad ning kiita heaks Euroopa Liidu konkurentsivõimet toetav finantsperspektiiv.
31. Eesti toetab tugevamat EL ja **euroala lõimumist** ning uute koostöövormide loomist, mis toetavad euroala konkurentsivõimet, kasvu ja finantsstabiilsust. Euro stabiilsus ja euroala konkurentsivõime tugineb muu hulgas järgmistel põhimõtetel. Esiteks, **tugev ja stabiilne euro eeldab iga euroala liikmesriigi perfektselt korras rahandust**. Kooskõlas stabiilsuse ja kasvu pakti põhieesmärkidega peavad euroala liikmesriigid saavutama eelarve ülejäägi või tasakaalu üle majandustsükli ning riigivõla vähendamise tasemele, mis tagab riigivõla ja SKP suhte kestva püsimise alla 60% referentsväärtust, arvestades elanikkonna vananemise mõju ja muid riigi rahandusega seotud riske. Eelarve tasakaalureeglid tuleb kehtestada liikmesriikide õigusaktides. Teiseks, **liikmesriikide tugeva eelarvepositsiooni ja kestliku kasvu tagamiseks tuleb tugevdada liikmesriikide eelarvepoliitilisi otsuseid mõjutavaid tegureid**, milleks on ühelt poolt finantsturgude tõhus toime ning teiselt poolt oluliselt suurem liikmesriikide eelarve- ja majanduspoliitika kooskõlastamine ja monitooring. Oluline on tagada ka liikmesriikide poliitiliste otsuste kooskõla ning hinnata liikmesriikide majanduspoliitiliste otsuste mõju euroalale tervikuna ja teistele liikmesriikidele. Kolmandaks, **euroala finantsstabiilsuse tagamiseks loodud või loodavad mehhanismid EFSF ja ESM peavad tagama liikmesriikide erakorralise toetamise kriisilukordades**, et võimaldada asjassepuutuval riigil ellu viia majanduse ja eelarve stabiliseerimiseks vajalikud reformid. Erakorralise finantstoetuse eesmärgiks ei tohi keskmises ja pikemas perspektiivis olla liikmesriigi laenuteenindamise kulude minimeerimine (nn moraalariskid), vaid kestliku ja vastutustundliku eelarvepoliitika toetamine. Eesti toetab kriisihaldusmehhanismide sujuvat inkorporeerimist ühenduse lepingulisse raamistikku ja soovib ratifitseerida

Euroopa Stabiilsusmehhanismi (ESM) loomist⁴³ puudutava lepingu ja ka selle eelduseks olevad aluslepingu vastavad muudatused. Neljandaks, **Euroopa Keskpank tagab rahapoliitilise ja hinnastabiilsuse euroalal.**

32. Nende põhimõtete rakendamiseks tuleb Euroopa Liidu ja euroala liikmesriikides:

- juurutada reformitud stabiilsus- ja kasvupakti uus ülemäärase eelarvedefitsiidi ja ülemäärase tasakaalustamatuse protseduur, uus eelarvepoliitika raamistiku direktiiv ning pöörata senisest enam tähelepanu makromajanduslikele tasakaalustamatustele, mis aitavad aegsasti tuvastada liikmesriikide majandus- ja eelarveprobleeme;
- seada ambitsioonikad keskpika perioodi eelarve eesmärgid sihiga saavutada eelarvete tsükliline tasakaal ning võlakooormuse püsiv alanemine. Lisaks tuleb kehtestada eelarvedistsipliini tagamiseks riigisisises õiguses eelarve tasakaalu (võlapiduri) nõue;
- tõhustada euroala riikides stabiilsuse ja kasvu pakti järgimist suurema sekkumisega ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluses olevate riikide ja programmiiriikide eelarveprotsessidesse;
- liikmesriikide stabiilsus- ja reformikavades seada Euroopa eelarvepoolaasta ja laiendatud euroala pakti raames konkreetsed ja ambitsioonikad ning Euroopa 2020 strateegia elluviimist toetavad riiklikud eesmärgid, seatud kohustused täita ning nende täitmise üle ka Euroopa tasandil järelevalvet tugevdada (sh sanktsioonide kaudu);
- EL tasandil suurendada nominaalpalkade (allapoole) paindlikkust seadusandlike meetmetega ja/või konsulteerides sotsiaalpartneritega;
- leida tasakaalustatud ja siseturu toimimist arvestav lahendus piiriüleste finantskriiside ennetamisele ja lahendamisele, sh tõhustades finantsjärelevalvet piiriüleste finantsgruppide üle, täiustades ja ühtlustades finantsinstitutsioonide kapitali- ja likviidsusnõudeid ning juurutades usaldusväärsed pankade taluvustestid (vt ka allpool); tagada euroala stabiilsusmehhanismide võime kriisiolukorras vajaliku jõuga reageerida, juhindudes stabiilsusmehhanismide kasutamise erakorralisusest ja sellega kaasnevast rangest tingimuslikkusest. Stabiilsusmehhanismide kasutamise põhimõtted ja tingimused peavad olema sellised, et nende täitmine toetab konkreetse liikmesriigi vastutustundlikku ja kestlikule kasvule suunatud majandus- ja eelarvepoliitikat ning finantsturgude tõhusat toimimist;
- järgida kõrvalekaldumatult põhimõtet, et igasuguse stabiilsusmehhanismidest saadud erakorralise toetuse aluseks on liikmesriigi konkreetne, ambitsioonikas ja toetuse vormile vastav majandusprogramm ning selle täitmise pidev jälgimine;
- suurendada ametliku statistika usaldusväärsust Euroopas, milleks tuleb täielikult rakendada statistika tegevusjuhiseid, samuti peaks Eurostat jätkama liikmesriikide võla- ja defitsiidistatistika kvaliteedi tõstmise jõupingutusi. Eelnevale lisaks on tähtis tõsta liikmesriikidevahelise makromajanduste tasakaalunihete järelevalve instrumendiks oleva tulemustabeli statistika kvaliteeti;
- muuta euroala juhtimise korraldus tõhusamaks, toetades Euroopa Komisjoni keskset rolli selles;

⁴³Euroopa Stabiilsusmehhanism (ESM) on rahvusvaheline institutsioon, mille loomise üle otsustavad liikmesriikide parlamendid ja mille tegevust hiljem kontrollivad sõltumatud audiitorid.

- jätkata senist kõikide Maastrichti kriteeriumide kestlikul täitmisel põhinevat laienemispoliitikat, pidades ennekõike oluliseks Läänemere regiooni riikide lõimumist euroalaga.
33. **EL ühtse finantsturu tugevus** ja usaldusväärsus on võtmetähtsusega stabiilse, kasvu soodustava majanduskeskkonna kujunemisel, tagades hoiuste jt finantsvahendite tõhusa paigutamise kogu Euroopa Liidus. 2011–2015 perioodi peamine ülesanne on finantskriisi mõjude likvideerimine ning finantssektoris kriisiennetuse ja -haldamise ühtset siseturgu toetavate meetmete väljatöötamine ja rakendamine⁴⁴. Väikese ja avatud majandusena on Eesti finantsturg tugevalt lõimunud eelkõige Põhjamaade finantsturgudega. Finantsintegratsioon Läänemere piirkonnas on üks kõige olulisematest teguritest, mis toetab kogu piirkonna ja sealhulgas Eesti kiiret väljumist majanduskriisist.
34. Panganduse ja finantssüsteemi integratsiooni eelduseks on omakorda igakülgne koostöö ja infovahetus piirkonna järelevalveasutuste keskpankade vahel ja ka vastavalt vajadusele ministeeriumide vahel – seda nii igapäevases järelevalvealases tegevuses kui ka kriisiennetamise ja -lahendamise süsteemide ettevalmistamisel Põhja-Balti stabiilsusgrupi ja koostöömemorandumi raames. Eeltoodu taustal on Eesti huvides **toetada Euroopa Liidu ühtset finantsjärelevalve süsteemi ja selle sisulist ning institutsionaalset arendamist**, mis on Euroopa Liidu finantsstabiilsuse ja finantsteenuste ühisturu tõhusa toime eeldus⁴⁵. Seejuures:
- **toetab Eesti 2009. a reformitud Euroopa Liidu finantsjärelevalve süsteemi tulemuslikku toimimist**, kaasa arvatud (a) liikmesriikide ja nende järelevalveasutuste vaheliste institutsionaliseeritud koostöövormide (eelkõige järelevalvekolleegiumide ja stabiilsusgruppide) tulemuslikku rakendamist ja (b) Euroopa Liidu kolme finantsjärelevalve asutuse tegevust ja nende kooskõlastavat rolli Euroopa Liidu finantsjärelevalve süsteemis, sealhulgas ühtsete järelevalvealaste standardite rakendamisel ning infovahetuse ja koostöö korraldamisel.
 - **Piiriülestes suhetes peab olema tasakaalustatud õiguste ja vastutuse jaotus**, mis ei tekita uusi tõkkeid ning tagab kõigi osaliste ligipääsu informatsioonile, grupipõhise järelevalve otsuste kooskõlastatuse ja finantsstabiilsuse kõigis asjaomastes liikmesriikides.
 - Kriisilahenduses tuleb erasektori vahendeid selgelt eelistada maksumaksja rahale. Finantsinstitutsioonide endi sissemaksetel põhinevate kriisihaldusfondide loomisel on vaja integreerida selle süsteemiga hoiuste, investorikaitse ja kindlustuse garantiiskeemid. Ühtse finantsturu tugevdamisel on järjest olulisemaks muutunud ka elanikkonna finantsteadmiste edendamine.
 - Tervikliku kriisihalduse ja -ennetuse süsteemi toimimiseks on oluline kokku leppida süsteemi rakendamisest tulenevate võimalike riigieelarveliste kohustuste jaotamise põhimõtetes.
 - Riskide maandamiseks on vaja **kapitalinõudeid**, mis kohustavad looma piisavad kapitalipuhvrid. Samuti peavad järelevalveasutustel olema piisavad ja asjakohased meetmed ning õigused, et sekkuda finantsinstitutsiooni tegevusse võimalikult varakult potentsiaalse finantskriisi ennetamiseks.

44 Vt tegevuseesmärki II-b lisas.

45 Vt tegevuseesmärki II-b lisas.

35. Euroopa Liidus on **maksuküsimuste koordineerimise**⁴⁶ ja vastava õigusloome põhieesmärgiks tingimuste loomine kasvu ja konkurentsivõimet ning riigirahanduse kestlikkust toetavale majandusele. Maksusüsteemid liikmesriikides peavad toetama siseturu paremat ja efektiivsemat toimimist. Lihtsus, läbipaistvus ja lai maksubaas on põhimõtted, mis neid eesmärke täidavad. Maksupoliitika, sh uute maksude kujundamisel tuleb silmas pidada maksusüsteemide terviklikkust ja efektiivsust ning mõju üldisele maksukoormusele ja siseturu arengule. Samuti tuleb arvesse võtta Euroopa Liidu globaalset konkurentsivõimet. Konkurentsivõime ja ressursiefektiivsuse suurendamise eesmärgil toetame kapitali ja tööjõu maksustamiselt ressursside kasutamise maksustamise suunas liikumist.
36. Kaudsed maksud mõjutavad otseselt liikmesriikidevahelist kaubandust. Siseturu eeliste ärakasutamiseks tuleb käibemaksusüsteemi ühtlustada ja lihtsustada ning muuta pettuste suhtes kindlamaks. Samuti on oluline edasimineku aktiivsuse ühetaolise rakendamise saavutamisel. Eesti soovib vähendada kaudsete maksude erisusi ning edendada maksustamise lihtsustamise ja pettuste avastamise meetmeid⁴⁷. Otseste maksude vallas soovime piirduda otseste maksude süsteemide koordineerimisega⁴⁸.
37. Euroopa konkurentsivõimet toetava **eelarveraamistiku**⁴⁹ kujundamine uueks perioodiks (2014–2020) on lähiaastatel oluline ülesanne. EL eelarvest rahastatavatel tegevustel peab olema selge üleeuroopaline lisandväärtus võrreldes finantseerimisega riiklikul või regionaalsel omavalitsuste tasandil. Euroopa Liidu eelarve peab olema suunatud konkurentsivõimet tugevdava Euroopa 2020 strateegia ja selle riiklike rakendusstrateegiade eesmärkide saavutamisele. EL pikaajalise eelarve vahendite jaotus ning kõik ühised poliitikavaldkonnad – sealhulgas ühine põllumajanduspoliitika ja ühtekuuluvuspoliitika – peavad toetama Euroopa 2020 eesmärkide saavutamist. Arvestades kriisist tulenevat survet EL liikmesriikide eelarvete konsolideerimiseks, on praeguse finantsraamistiku maht protsendina EL RKT-st optimaalne ka järgmiseks perioodiks. Senisest enam tuleks investeerida teadus- ja arendustegevusse ning üleeuroopaliste taristuvõrgustike väljaehitamisse. Transporditaristu arendamisel tuleks senisest olulisemaks prioriteediks seada rongiliikluse kõrval ka linnatransport, kus on praegu sageli suured probleemid ning võimalik ühistransporti ja kergliiklust toetades saavutada ka kliimaeesmärke.
38. Ühtekuuluvuspoliitika vahendite eraldamisel toetame ranget tingimuslikkust, sh tugevat seost Euroopa 2020 strateegiaga ning eelarvetasakaalu ja riigivõla nõuetega. Vahendite eraldamine peaks põhinema eelkõige piirkondade suhtelisel jõukusel, kuid ka vahendite tulemusliku kasutamise võimekusel. Ka tuleval eelarveperioodil on Eesti EL eelarvest suureks kasusaajaks. Eesti eesmärk on ühtekuuluvuspoliitika investeeringute abil tõsta konkurentsivõimet ning seeläbi heaolulaset nii, et tulevikus ei oleks ühtekuuluvuspoliitika vahendite järele vajadust. Investeeringud aitavad kaasa Eesti riigi arengule.
39. Eesti toetab pikemas perspektiivis autonoomse, läbipaistva ja lihtsa omavahendi juurutamist, mis muudaks eelarve tulude kogumise kodanikule selgemaks ja vähendaks eranditest tulenevaid moonutusi. Kaaludes uute omavahendite (EL maksu) kehtestamist,

46 Vt tegevuseesmärki II-a lisas.

47 Vt tegevuseesmärki II-a lisas.

48 Vt tegevuseesmärki II-a lisas.

49 Vt tegevuseesmärki II-c lisas.

tuleb silmas pidada mõju maksukoormusele ning uute omavahendite piisavust, stabiilsust ja pikaajalist õiglust ning lisaväärtust võrreldes praeguse süsteemi lihtsustatud variandiga.

III. Kliima- ja energiapoliitika

40. Euroopa Liidu kliima- ja energiapoliitika sihiks on edukalt põimida omavahel kliimamuutuste leevendustegevused majanduse konkurentsivõime tõstmise, energia siseturu tugevdamise ja energiapoliitika tagamisega. Ühest küljest aitab see täita olulist eesmärki muuta energiatootmine ning ühtlasi EL majandus ressursisäästlikumaks, vähendades energiatarbimist ning suurendades energiaefektiivsust ja taastuvenergia osakaalu. Teisest küljest paneb see aga proovile EL energiapoliitika. Seetõttu on oluline tagada nii energia, sh ühtsetele turvalisuskriteeriumidele vastava tuumaenergia tootmine liidu sees kui ka tingimused EL keskkonna- ja ohutusnõuetele vastava energia impordiks. Energeetika välissuhete peaesmärgiks on jätkuvalt varustuskindlus, sh energiaharta põhimõtete rakendamine, kuid ka EL naabruses asuvate ja sinna rajatavate aatomielektrijamade turvalisuse küsimus vajab EL ühtset lähenemist ja jõupingutusi.
41. Eesti toetab **EL ühtset kliimapoliitikat** ja EL juhtrolli kliimapoliitika rahvusvahelistes küsimustes. Eesti soovib kõiki suuremaid majandusi hõlmava õiguslikult siduva globaalse kliimakokkuleppe sõlmimist, jättes avatuks võimaluse ka Kyoto teiseks kohustuste perioodiks. Eesti peab oluliseks saavutada EL eesmärk vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid 20% 2020. aastaks võrreldes 1990. aastaga. Eesti on valmis kaaluma 2020. aasta EL heitkoguste vähendamise eesmärgi suurendamist kuni 30%-ni. Selle eeltingimusena tuleks aga EL tasemel planeerida ja rakendada meetmed, mis leevendavad jõulise kliimapoliitika soovimatut mõju konkurentsivõimele. Samuti on Eesti jaoks tähtis, et riikide lubatud heitkoguste ühikute ülekandmist järgmistesse perioodidesse piiratakse, arvestades keskkonnanäesid. Tööd tuleb jätkata 2050. aasta pikaajaliste kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise sihtide seadmise suunas. Kasvuhoonegaaside õhkupaiskamise vähendamiseks ja süsinikuvähesel majanduse käivitamiseks tuleb lisaks kaaluda EL emissioonikaubanduse süsteemi laiendamist teistesse majandussektoritesse. Tõhusa kliimapoliitika peamised eeldused on tehnoloogiline areng ja EL siseste ressursside parem kasutuselevõtt. Muutusi energiabilansis peab toetama tehnoloogia areng⁵⁰. Taastuvenergiat tuleb soosida ka EL energiatootmise mitmekesistamise eesmärgil. Lisaks tuleb otstarbekalt kasutada kõiki kodumaiseid energiaallikaid, sh fossiilseid kütuseid, kujundades need ajapikku ajutiseks asendusallikaks taastuvenergiaks juhtudeks, kui viimase tootmine vajalikul määral pole võimalik.
42. Euroopa Liit on sõltuv energia impordist ja on vaja välja arendada **energiataristu**, mis toetab siseturgu ja soodustab tarnijate mitmekesisust. Neile kriteeriumidele vastavaid projekte tuleb rahastada lisaks turuosaliste panusele EL eelarvest. Siseturu regulatiivselt poolelt on Euroopa Liidu jaoks oluline energiakaubanduse reeglistik, sh siseturu välisdimensioon. Euroopa energiaturu efektiivseks toimimiseks ja energiasõltumatuse tagamiseks tuleb kehtestada ühtsed reeglid **elektri impordiks kolmandatest riikidest**. Eesti huvi on energiapoliitika suurendamine energiaühenduste rajamisega ja EL tootjatele võrdsete konkurentsitingimuste loomisega võrreldes kolmandate riikidega. Baltimaade elektriturust peab saama osaks NordPool Spoti kauplemissüsteemist⁵¹.

50 Nt nutivõrgud, energia salvestamisvõimalused, kolmanda põlvkonna biokütused, fotoelemendid, süsiniku kogumine ja ladustamine, tuumareaktorid, kildagaasi kaevandamine, põlvkiviõli tootmine on valdkonnad, milles tehnoloogiline edasimineku teeniks EL kliima- ja energiapoliitika huvisid.

51 Vt tegevuseesmärki III-a lisas.

43. Majanduse üldise ressursimahukuse vähendamiseks tuleb raamtingimused luua EL tasandil, sest vaid nii väldime energiaturul konkurentsimoonusi. Eesti toetab energiatoodete EL aktsiisi alammäärade kehtestamist lähtuvalt energiatoodete CO₂ emissioonist ja energiasisaldusest. Kaugemas plaanis on lisaks vaja analüüsida võimalusi vähendada riigipõhiste toetusmehhanismide moonutavat mõju. **Taastuvate energiaallikate toetamine** peab olema nii põhjendatud tasemel kui ka sõltuvuses elektri turuhinnast ja samuti tagama taastuenergia osakaalu suurenemise energiabilansis. Eesti seisukohalt on olulisim taastuenergia üldeesmärgi saavutamine ning juhul kui 10% transpordieesmärk on meie kliimavöötmes siiski ebamõistlik saavutada ja/või püsivad probleemid konkureerimisel toidutootmisega, siis võiks see olla kompenseeritud soojuse või elektrisektoris, kus see on kahtlemata ühiskonnale soodsam. Eesti huvides on taastuenergia laialdasemaks kasutuselevõtuks soodsa keskkonna loomine. Taastuenergia tootmise toetamiseks on esmalt vaja käivitada statistilised taastuenergia ülekanded⁵² ja pikemas perspektiivis on vaja analüüsida üleeuroopaliste mehhanismide rakendatavust. Eesti toetab taastuenergia toetuste põhimõtete ühtse poliitika väljatöötamist Euroopa Liidus mainitud eesmärkide saavutamiseks. Taastuenergia toetused erinevates riikides peavad järgima ühtselt kehtivaid EL riigiabi põhimõtteid ning olema turupõhised. Samuti on oluline ajakohastada energiatoodete aktsiisiga maksustamise direktiivi vastavalt kliimaeesmärkidele⁵³.
44. **Energiatõhususe kasv** on oluline EL kliimapoliitika element ja võtmevaldkond, et vähendada kasvuhoonegaase kokkulepitud mahus ja säästa ressursse. Eesmärkide kiireks saavutamiseks on vajalikud EL vahendid⁵⁴. Peale investeerimisvajaduste väljaselgitamist tuleb vastavad vahendid näha ette järgmisel eelarveperioodil. Energiatõhususe suurendamiseks siduva eesmärgi seadmisel toetab Eesti lõpptarbimisel põhinevat mõõdikut, sest eesmärgiks on tarbijakäitumise mõjutamine. Primaarenergia tootmine võib Eestis elektriekspordi tõttu jätkuvalt suurened⁵⁵.

52 Ühes riigis toodetud taastuenergia eksporditakse teise ja arvestatakse importija energiabilanssi, mille õiguslikud alused määrab taastuenergia direktiiv 2009/28/EÜ.

53 Vt tegevuseesmärki III-b lisas.

54 Lisavahendeid võivad vajada näiteks investeerimistoetused energiatõhusate tehnoloogiate ning koostootmise ja energijahtimissüsteemide kasutuselevõtuks, hoonete renoveerimine, energiatõhususe alased teadusuuringud ja innovatsiooniprogrammid jmt. Eesti on konkreetsed tegevused loetlenud energiatõhususe tegevuskavas.

55 Vt tegevuseesmärki III-b lisas.

IV. Transpordipoliitika

45. EL transpordipoliitika ees seisev peamine ülesanne on EL **ühtse transpordituru arendamine** ning selle konkurentsivõimelisemaks ja ressursisäästlikumaks muutmine. Ühtse turu toimimise üks eeldus on parem **üleeuroopaline taristu** ja **EL piirkondade omavaheline ühendatus**,⁵⁶ mille teostamiseks on vajalik nii EL toetus järgmises finantsraamistikus kui ka liikmesriikide poliitiline tahe.
46. Tulenevalt Eesti perifeersest asukohast ja ühenduste puudulikkusest on oluline lõpule viia Rail Balticu ning Via Baltica projektid, et luua **tänapäevased ühendused** Balti riikide ning ülejäänud EL vahel⁵⁷. Eesti EL poliitika eesmärk on hiljemalt aastaks 2012 Rail Balticu arendamise tegevusplaani väljatöötamine (sh ühise arendusettevõtte loomise algatamine) koostöös Läti, Leedu, Poola ja Euroopa Komisjoniga ning projekti elluviimine kokkulepitud ajakava kohaselt. Euroopa Komisjoni hinnangul⁵⁸ vajab transpordivaldkond taristute arendamiseks aastatel 2010–2030 investeeringuid üle 1,5 triljoni euro. Seejuures on üheks pudelikaelaks ka TEN-T võrgustiku areng Läänemere piirkonnas, eriti Balti riikide ühendamisel Kesk-Euroopa transpordikoridori ja -süsteemidega. Seetõttu on EL transpordivaldkonna arengu jaoks kriitilise tähtsusega, millised rahastamismudelid EL pikaajalise eelarve (2014–2020) raamistikus kokku lepatakse. Uus EL taristufond (Euroopa Ühendamise Rahastu) peab toetama siseturu arengut ja lõimimist, arvestama nii makroregionaalseid prioriteete kui ka väikeste ja perifeersete riikide vajadusi ning olema rahastusmudelilt sobiv ka konvergeeruvatele piirkondadele. Uus pikaajaline eelarve peab toetama valitsuse tegevusprogrammis ja EL poliitikas püstitatud transpordivaldkonna eesmärkide saavutamist. Kuna mereühendused on Eesti majanduse seisukohast olulised, siis tuleb nende toimimine tagada aasta ringi. Seetõttu on oluline toetada Läänemere ühtset jäämurdepoliitikat, riikidevahelist operatiivset koostööd ja nende kasutuses olevate ressursside efektiivset kasutamist.
47. Ühtse turu välisdimensiooni kontekstis tuleb tähelepanu pöörata ka ühendustele EL naaberpiirkondadega, et vähendada nii kaupade kui ka reisijate veoks kuluvat aega ja ressursi⁵⁹. Euroopa Liidu kirdepiirkonna kontekstis oleks esmajärjekorras oluline parandada ühendusi piirkonna suurima linna Peterburiga. Eelkõige tuleb rakendada töösse e-toll ja e-deklareerimine ning saavutada erinevate asutuste asjaomaste infosüsteemide lõimimine. EL peab transpordi teemal olema rahvusvahelistes organisatsioonides (nt ÜRO) ning suhetes kolmandate riikidega ühtne.
48. Lisaks füüsilisele taristule tuleb arendada ka valdkondlikku transpordipoliitikat. Eesti toetab maanteeveo-, lennundus-, raudtee- ning merendussektori jätkuvat avamist ja liberaliseerimist, et tagada EL transpordituru suurem integreeritus. Maanteetranspordituru

56 Euroopa Komisjoni transpordipoliitika valge raamat (KOM(2011) 144) seab üheks peamiseks ülesandeks EL ida- ja lääneosa transpordipiirkondade ühendamise.

57 Vt tegevuseesmärki IV-a lisas.

58 VALGE RAAMAT Euroopa ühtse transpordipiirkonna tegevuskava – konkurentsivõimelise ja ressursitõhusa transpordisüsteemi suunas (KOM(2011) 144).

59 Hetkel on käimas uue TEN-T võrgustiku planeerimine, mis realiseerub 2011. aasta sügisel uue õigusakti eelnõu näol. Oluline on, et võrgustik käsitleks nii EL siseseid ühendusi kui ka neid, mis jõuavad välja EL välispiiridele.

suurema avatuse saavutamiseks on vaja **siseturu avamine kabotaažvedudele**⁶⁰ kõigis liikmesriikides aastaks 2015, et tagada vaba teenusepakkumine⁶¹. Raudteesektoris tuleb arendada ühtset Euroopa raudteepiirkonda, et kaoksid sellised takistused nagu vedurite vahetamise vajadus riigipiiridel, mis tuleneb erinevatest tehnilistest nõuetest, või riikide proteksionismist tulenev raskendatud ligipääs depooteenustele. Selline olukord pärsib teenuste sujuvust ja efektiivsust ning ei ole majanduslikult mõistlik. Lennunduses tuleb lõpule viia ühtse Euroopa taeva tegevuskava ja laiendada Euroopa ühise lennunduspiirkonna põhimõtteid naaberriikidesse, et tagada võrdsed konkurentsitingimused ning ohutus- ja keskkonnastandardid. Avatud taeva kokkulepete raames tuleb jätkata lepingute sõlmimist kolmandate riikidega (eriti Aasias). Eesti peab oluliseks Euroopa lennujuhtimise ajakohastamise projekti (SESAR) elluviimist aastaks 2020 ja selle arendustegevustes osalemist. Merenduses eksisteerib hetkel vaid rahvusvaheline, mitte EL siseturg, kuna EL liikmesriikide vahel sõitvaid aluseid koheldakse sarnaselt kolmandatest riikidest saabuvate laevadega. Ühtse turu toimimiseks peavad korduvad tolliprotseduurid igas EL liikmesriigis kaduma⁶². Asjaajamise lihtsustamiseks on oluline ka e-merenduse töölerakendamine.

49. Järgnevatel aastatel jätkub EL **transpordipoliitika sidumine** teiste valdkondade, eelkõige **konkurentsivõime ning jätkusuutlikkusega**. Samuti peab transpordisektor ühe suurima heitgaaside allikana kohanduma **EL kliima- ja energiapoliitika eesmärkidega**⁶³. Kuna liikuvuse piiramine ei ole lahendus, siis eeldab ressursitõhususe eesmärkideni jõudmine tehnoloogilist hüpet nii puhtamate ja ressursisäästlikumate sõiduvahendite kui ka planeerimissüsteemide kasutuselevõtul, et suurendada keskkonnanahoidlikkust ja ressursitõhusust. Vastavate tehnoloogiate arendamiseks on vajalikud nii investeeringud innovatsiooni, sh intelligentsete transpordisüsteemide ja linnatranspordi e-lahenduste (nt e-parkimine) juurutamiseks, kui ka tugevam regulatiivne surve, kuna turu iseseisev areng pole siinkohal piisav. Planeerimises tähendab see transpordinõudluse juhtimist ja maakasutuse paremat planeerimist, millega on võimalik vähendada sundliiklust ja energiatarbimist transpordis. Jalgsi käimine ja jalgrattasõit peaksid saama linnaliikluse ja infrastruktuuri kavandamise lahutamatuks osaks. Peale selle on üheks tõenäoliseks suundumuseks transpordisektori tasude ja maksusüsteemi muutmine, lähtudes printsiipidest „saastaja maksab“ ja „kasutaja maksab“ – sealjuures lisaks teekasutustasude kehtestamisele ning lokaalse välismõjuga seotud kulude (nt müra, õhusaaste) arvessevõtmisele ka kütuseaktsiis ja üldise CO₂-komponendi maksustamine. Samal ajal tuleb vähendada transpordisektori sõltuvust naftast, et mitte ohustada nii kaupade kui ka reisijate liikuvust ning sellega EL üldist konkurentsivõimet.

60 Kabotaaž – maanteeveoteenuse osutamine vedaja poolt liikmesriikides, mis pole tema asutamiskohaks.

Hetkel on kabotaažvedud piiratud (rahvusvahelisele veole järgnevalt on vedajatel lubatud teha kolm kabotaažvedu seitsme päeva jooksul), mis takistab ühtse turu toimimist ja suurendab EL veoteenuseosutajate kulusid. Lisaks siseturu tugevdamisele ja majanduslikule kasule on küsimus oluline ka kliima- ja energiapoliitika kontekstis: tühisõitude hulga vähenemine säästaks nii keskkonda kui ka energiat. Erinevate poliitikavaldkondade sidusus peab nende teemade puhul olema suurem.

61 Vt tegevuseesmärki IV-b lisas.

62 Nn Sinise Vööndi algatuse raames on hetkel käimas katseprojekt formaalsuste vähendamiseks sadamates laevade vabamaks liikumiseks, et suurimatele vastuseisjatele – tolliorganisatsioonidele – tõestada selle võimaluse toimimist. Pikemas perspektiivis peab see tagama laevade vaba liikumise merel nii EL siseselt kui ka väljaspool. Eesti toetab Sinise Vööndi kiiret rajamist.

63 Euroopa Komisjon on teinud ettepaneku võtta teetähiseks CO₂-heite vähendamine 60% võrra aastaks 2050 (KOM(2011) 144).

50. Teekasutustasude ning väliskulude sisestamise puhul on eelkõige oluline maksutulu läbipaistvus ning selle suunamine tagasi taristu kvaliteedi tõstmisse, et kasutajatel oleks võimalik saada kulude tõusust käegakatsutavat tulu. Väliskulude sisestamise puhul tuleb laekuvad tasud suunata „saastaja maksab“ printsiibi kohaselt valdkondadesse, kus probleeme tekitatakse, nt keskkonna- ning tervisekaitse. Maksukoormuse suurendamise üheks ohuks on nii EL kui ka Eesti konkurentsivõime kahjustamine: transporditeenuste hinnatõus võib halvendada teenuste kättesaadavust, mõjutada vedajate majanduslikku olukorda ning suurendada vajadust avaliku sektori dotatsioonide järele. Seetõttu tuleb erineva EL poliitika väljatöötamisel arvestada osa EL regioonide perifeeria staatuse ja asustustihedusega.

V. Keskkonna-, kalandus- ja põllumajanduspoliitika

51. **Ressursside jätkusuutlik majandamine** on kesksel kohal erinevates EL poliitikavaldkondades ning muutub järjest aktuaalsemaks kõikides majandussektorites ja muudes eluvaldkondades. Ressursitõhususe saavutamiseks tuleks majandada säästlikult kõiki ressursse – toorained, energia, vesi, õhk, maa ja muld. Eesti huvides on lõimida keskkonna kaitseks ja ressursitõhususe saavutamiseks keskkonnanõuded kõikide nende EL poliitikavaldkondade kindlaksmääramisse ja rakendamisse, millel võib olla oluline keskkonnamõju. Sellest tulenevalt peab integreerima erinevate poliitikavaldkondade kujundamise ning teadus- ja arendustegevuse, maksustamise, rahastamise ning õiguslike meetmete põhimõtted. Loetletu panustaks kokkuvõtvalt EL ressursitõhusa majanduse saavutamisse ning konkurentsivõime suurendamisse. Ressursitõhususe saavutamiseks tuleb tagada keskkonnavarade turvaline seis ja nende kestlik majandamine; nullilähedane jäätmete teke; ökosüsteemide taastamine ja teenuste väärtustamine; majandustegevusest tulenevate süsteemsete riskide teadvustamine ning vältimine. Eesti jaoks on oluline EL seitsmenda keskkonnavalase tegevusprogrammi koostamine ning ühiste eesmärkide kokkuleppimine, mis peaks toetama ressursitõhususe saavutamist⁶⁴. Lisaks ressursitõhususe põhimõtete rakendamisele võiks programm tõsta esile ka teemasid, mis pole siiani saanud piisavalt poliitilist tähelepanu (näiteks müra, õhk) või vajavad Euroopa tasandil tõhusamat reguleerimist (näiteks pinnasekaitse). Eesti toetab täiendavaid meetmeid, mis aitaksid senisest tõhusamalt kaasa EL keskkonnapoliitika ühtlasemale elluviimisele kõikides liikmesriikides, tagades võrdsed konkurentsitingimused erinevate liikmesriikide tootjatele ja võrdsed keskkonnaseisundist sõltuvad õigused.
52. Eesti huvides on keskkonnapoliitika tõhus kaasamine ressursitõhusa majanduse kujundamiseks. Oluliseks eelduseks on avaliku sektori eeskuju käitumis- ja tarbimismustrite kujundamisel. **Keskkonnahoidlike riigihangete süsteemi** juurutamine ja tõhus eesmärgipärane rakendamine aitab vähendada ja vältida majanduse ja teiste eluvaldkondade ebasoodsat mõju keskkonnale ning loodusvarade säästliku kasutamise kaudu tõsta EL majanduse konkurentsivõimet. Eesti toetab riigihangete olulise kriteeriumina toodete ja teenuste elutsükli kulude arvestamist, järkjärgulist keskkonnahoidlike riigihankepõhimõtete rakendamist ja EL tootejuhiste väljatöötamist. Ressursitõhususe saavutamisel peame oluliseks maksumeetmete tõhusamat rakendamist, kus loodusvarade tarbimise maksustamise suurendamisega samal ajal vähendatakse tööjõu maksustamist. Eesti huvides on soodustada tootjate ja tarbijate käitumise suunamist tõhusale ressursikasutusele ning toetada keskkonnahoidlike tehnoloogiate kasutuselevõttu. Inimeste tarbimisotsuste kujundamiseks on vaja toodetega seonduv keskkonnainfo edastada kergesti mõistetavalt. Ressursitõhususe saavutamiseks on oluline toimivate ökosüsteemide tagamine ning nende pakutavate teenuste väärtustega (sh majanduslikega) arvestamine riiklikes otsustusprotsessides.
53. **EL jäätmepoliitika** oluliseks panuseks ressursitõhusa majanduse suunas liikumisel on jäätmetekke vähendamine, jäätmetes sisalduva materjali ringlussevõtt või muu taaskasutamine. Ressursitõhususe saavutamiseks tuleks jäätmeid edaspidi käsitada ressursina. Eesti peab oluliseks, et kõikides liikmesriikides töötatakse välja riiklik jäätmete vältimise programm ning tugevdatakse jäätmealaste õigusaktide täitmise järelevalvet. Eesti toetab 2020. aastaks seatud jäätmete taaskasutamise eesmärkide

64 Vt. tegevuseesmärki V-b lisas.

täitmist, mille kohaselt võetaks ringlusse kodumajapidamisjätmetest 50% ning taaskasutatakse ehitus- ja lammutusjätmetest 70% aastas tekkivate jäätmete massist. Eesmärkide saavutamiseks tuleb edendada jäätmete liigiti kogumist, mis tagab jäätmetes sisalduva materjali ringlussevõtu kõrgema kvaliteedi. Uute tehnoloogiate rakendamise ja arendamisega on võimalik taaskasutada jäätmeid, mida ei saa tagasi ringlusse võtta materjalina, kuid saab kasutada energiatootmisel või mõnel teisel eesmärgil. Ressursside paremaks ja keskkonnahoidlikumaks kasutamiseks tuleks EL-s edasi arendada ka tootja laiendatud vastutuse rakendamist, mille kohaselt tuleb arvestada juba toote või teenuse kavandamisel ja valmistamisel tema mõjuga keskkonnale ja inimese tervisele kogu tema elutsükli vältel ning selle rakendamist uutele tootegruppidele. Toote muutmisel jäätmeks peab vastutama tootja selle kogumise ja taaskasutamise eest. Eesti toetab tootarendust suunas, mis vähendab jäätmete ning hormonaalsete ja pestitsiidsete ainete sattumist keskkonda.

54. **EL veekaitseesmärkide** kohaselt tuleb hiljemalt 2015. aastaks saavutada EL kõikide pinna- ja põhjavete, sh EL piirivete hea ning looduslik seisund. Eestile on oluline, et Euroopa Komisjon jätkaks läbirääkimisi kolmandate riikidega tulemuslikuma koostöö saavutamiseks rahvusvahelistes vesikondades. Peipsi järv, mille seisund on praegu kesine, vajab hea seisundi saavutamiseks koostöö edendamist Venemaaga, sh parandamise meetmetes kokkuleppimist ja nende rakendamist ka kalaressursi seisukohast. Eestile on oluline, et EL veepoliitika uuendamisel hinnataks kogu EL veemajandusvaldkonna uuendamise vajadusi (välja arvatud merekaitse) ning et ettepanekud veepoliitika ajakohastamiseks puudutaks kõikide oluliste veeprobleemide lahendamist. Eesti soovib, et uus EL veepoliitika arvestaks kõikide liikmesriikide veeprobleemidega ning sisaldaks ka reostusega seonduvaid aspekte. Arendada tuleks nn integreeritud veeressursi rakendamist, mis võimaldaks ühte veeressursi kasutada efektiivselt mitmes valdkonnas. Näiteks uurida ja edendada võimalusi jahutusvee ja vanade kaevandusvete kasutamiseks soojusenergia saamiseks, mis ühtiks ka energiapoliitika eesmärkidega ning aitaks vähendada veekasutusest tingitud ökoloogilist jalajälge.

55. **Elurikas looduskeskkond** on aluseks loodusressursside paljususele. Eesti toetab EL elurikkuse poliitikat⁶⁵, mille keskne eesmärk on saavutada elupaikade ja liikide soodne seisund ja üleeuroopalise looduskaitsevõrgustiku Natura 2000 tõhus toimimine. Ressursitõhusa majanduse saavutamiseks peame oluliseks elurikkuse, ökosüsteemide ja nende teenuste suuremat väärtustamist. Eesti toetab EL suuremat initsiatiivi kaitsta looduskeskkonda ka väljaspool kaitsealasid, samuti elupaikade sidususe tagamise hädavajalikkust. Aastaks 2020 seatud elurikkuse kao peatamise eesmärgi saavutamiseks peab Eesti oluliseks säilitada toimivad ja teenuseid pakkuvad ökosüsteemid, mis on ka sotsiaalse heaolu aluseks. Oluline on ka rikutud ökosüsteemide taastamine. Eesti peab oluliseks, et Natura 2000 alade kaitsekorralduskavad peavad valmima 2014. aastaks ja 2015. aastaks peab olema alustatud vastavate hindamismetoodikate väljatöötamise ning nende rakendamise. Oluline on soodustada roheline infrastruktuuri arendamist ning elurikkuse hoiu meetmete lõimimist (eelkõige põllumajandusse ja metsandusse) ja tagada piisavad vahendid looduse kaitseks, sh erasektorit kaasates. Metsa kui olulise ressursi puhul soovib Eesti, et EL-s lähtutakse metsandusega seotud eesmärkide seadmisel kestliku metsamajanduse kontseptsioonist, millega tagatakse metsade elujõulisus ja tootlikkus ning mitmekülgne kasutamine. Eesti seisukohalt on mõistlik lähtuda

65 Euroopa elurikkuse strateegia 2010–2020.

põhimõttest, et metsa ehk bioloogilise süsinikuvaru raiumist ei tohi käsitada arvestuslikult emissioonina⁶⁶.

56. Eesti toetab Euroopa Liidu pingutusi **puhtama välisõhu** tagamiseks. Välisõhu kvaliteedi parandamiseks tuleb optimeerida energeetikas ja tööstuses kasutatavaid tehnoloogiaid. Kuivõrd välisõhu saastega kaasneb saasteainete kauglevi, siis peab tulemuste saavutamiseks saastamist vähendama kõigis geograafiliselt Euroopas asuvates riikides. Välisõhu kaitseks vajaliku rahvusvahelise regulatsiooni väljatöötamiseks osaleb EL aktiivselt õhusaaste kauglevi Genfi konventsiooni hapestumise, eutrofeerumise ja troposfääriosooni vähendamise Göteborgi protokollu uuendamise protsessis, millega kehtestatakse protokolliga liitunud riikidele õhusaaste heitkoguste piirmäärad aastaks 2020. Eesti eesmärk selles protsessis on seista hea selle eest, et uuendatud protokolliga kehtestatavad nõuded võimaldaksid säilitada tasakaalu majanduse arengu ja looduskeskkonna vahel. Lisaks peab protokollu uuendamise protsess olema Genfi konventsiooni kõiki osalisi maksimaalselt kaasav.
57. Euroopa **kalavarused** on aastakümnete jooksul üle püütud ning püügivõimsus ületab olemasolevaid varusid. Kalavarude taastamiseks on juba juurutatud angerja riiklikud majandamiskavad ja Läänemerel pikaajaline tursavarude majandamiskava. Kuna kalavarude majandamisel tuleb lähtuda kalaliikide vahelistest suhetest toiduahelas, tuleb olemasolev tursa majandamiskava asendada ühise Läänemere tursa, kilu ja räime majandamiskavaga⁶⁷. Samuti tuleb vastu võtta ka Läänemere lõhe pikaajaline majandamiskava. Otsides võimalusi kalavaru jätkusuutlikkuse tagamiseks ja EL nõudluse rahuldamiseks kalandustoodete järele, tuleb EL-s ühe lahendusena arendada vesiviljelust.
58. Eesti EL poliitika eesmärk on **kalavaru** kui olulise loodusressursi **kestlik majandamine**⁶⁸. Eesti huviks on, et kalanduspoliitikas liigutakse kalavarude maksimaalse kestliku saagikuse tasemeni, pidades silmas pikaajalisi eesmärke ja säilitades kalavarud ka tulevikus. Peale selle on Eesti jaoks oluline rannapiirkonna eristaatuse säilimine ja tootjaorganisatsioonide arendamine. Eesti soovib, et kalapüügivõimaluste määramisel võetaks aluseks pikaajalised taastamis- ja majandamiskavad, mis peavad tuginema põhjalikele kalavarude teadusuuringutele ja sotsiaal-majanduslikele analüüsidele. Rahaline abi peab olema kooskõlas kalavarude kestliku majandamise eesmärkidega ja suunatud eeskätt kalandussektori struktuursetele muutustele kaasaaitamiseks. Otseseid asendusinvesteeringuid tuleks vältida. Oluline on kalapüügiandmete operatiivne avalikustamine, mis aitab suurendada kalandussektori vastutust kalavaru kasutamise eest ja seeläbi tagada nende kestliku majandamise. Eesti huviks on, et uuel eelarveperioodil suunatakse rohkem rahalisi vahendeid kalanduse teadus- ja arendustegevusele, et arendada Euroopa Liidus välja konkurentsivõimeline ja kestlik vesiviljelussektor. Samuti on oluline, et suunatakse rohkem rahalisi vahendeid kalavarude ja nende elupaikade taastamise, et tagada kalavarude hea seisund.

66 Metsad tervikuna seovad süsinikku pidevalt ja puidukasutusega ei tooda ringlusesse täiendavat süsinikku. Raietega (uuendus-, harvendus-, sanitaar- ja valikraied) saadud puidust valmivad puittooted, mis on oma eluea jooksul n-õ süsinikukonservid. Juhul kui raieid ei teostataks, siis nõrgemad, kasvus allajäänud ja vanad puud surevad, mädanevad ja süsinik vabaneb lagunemisreaktsioonide käigus. Puidu kasutamine muude materjalide asemel aitab ka vähendada fossiilsete kütuste ja taastumatute loodusvarade tarbimist.

67 Tursa põhilisteks toiduobjektideks on kilu ja räim ning olukorras, kus tursavaru praegu jõudsalt kasvab, vähenevad seetõttu kilu- ja räimevarud.

68 Vt tegevuseesmärki V-a lisas.

59. **Põllumajanduspoliitika** üheks olulisemaks ülesandeks nii Euroopas kui ka kogu maailmas on tagada tulevikus elanikkonna tervisliku toiduga kindlustatus ressursi- ja keskkonnasäästlikult. Põllumajandustootmise tasakaalustatud kasvule toidu tootmisahelas kaasa aitamiseks on oluline toetada ühistegevuse arengut, seda nii tootmisahela horisontaalse kui ka vertikaalse koostöö vormis. Globaalses raamistikus peaks EL põllumajandussektor muutuma rohkem turule orienteeritumaks, et ta saaks olla konkurentsivõimelisem. Lisaks peab põllumajandussektor toime tulema selliste uute ülesannetega nagu kliimamuutustega kohanemine ja veeressursside nappus. Arvestades üha süvenevat toidupuudust maailmas tuleb järgmisel eelarveperioodil leida lahendus ka Eestis 2004. aastal deklareerimata jäänud ning seetõttu toetuskõlbmatule põllumaale. Euroopa põllumajandusmudeli konkurentsivõime tõstmisel on oluline roll teadus- ja arendustegevusel ning innovatsioonil. Teadus- ja arendustegevusega saab suurendada põllumajandussektori tootmisefektiivsust, arendada näiteks ilmastiku- ja kahjurikindlamaid sorte, toetada kõrge turuväärtusega mahepõllumajandustoodangut ning vähendada keskkonnakoormust. Kestliku põllumajandussektori ülesehitamisel on oluline arvestada ka looma- ja taimetervise riskidega ning loomaheaolu nõuetega.
60. Eesti EL poliitika eesmärk on tugeva, kestliku ja konkurentsivõimelise Euroopa **põllumajandusmudeli arendamine**⁶⁹. Põllumajandustootmine vajab jätkuvat tähelepanu uute tehnoloogiate arendamisel ja rakendamisel. Tähtis on suunata raha kohaliku ja tervisliku toidu arendusse. Eesti jaoks on oluline, et põllumajanduses ja toidutootmises kasutatakse ära parim teadusinfo ning suunatakse rohkem rahalisi vahendeid EL teaduse raamprogrammidest põllumajandussektori teaduspõhisemaks ja innovaatilisemaks muutmiseks. Teadusinfo paremat ära kasutamist tagab Eestis ka integreeritud, põllumajandustootja vajadusi arvestava nõuandesüsteemi arendamine. Geneetiliselt muundatud sortide turule lubamise otsustes tugineb Eesti parimale teaduslikule informatsioonile ja riigisiseste erialakomisjonide eksperdihinnangutele. Uue dimensioonina toetame ühises põllumajanduspoliitikas veekaitse komponendi tähtsustamist Euroopa Liidu tasandil, kuna vesi on eluline ressurss nii põllumajanduse kui ka kogu inimkonna jaoks. Eestile on oluline häid põllumajandus- ja keskkonnatingimusi toetatavate tegevuste laiendamine EL-s, programmide loomine põllumajandustootjate keskkonnateadlikkuse tõstmiseks, innovatiivsete lahenduste toetamine põllumajanduskoormuse vähendamiseks seoses veekasutusega.
61. EL-s on üheks oluliseks lahendamist vajavaks küsimuseks **otsetoetustele** objektiivsete kriteeriumide kehtestamine (ühtlasemaks muutmise). Eesti koos mitmete teiste liikmesriikidega leiab, et praegune otsetoetuste süsteem tuleb üle vaadata eesmärgiga kõrvaldada toetustasemetest suurest erinevusest tulenevad EL-sisesed konkurentsimoonutused liikmesriikide (ning tootjate) vahel eelseisval perioodil (2012–2020). Eesti leiab, et järgneva eelarveperioodi jooksul peaks Eesti otsetoetuste tase olema 90% EL keskmisest **ilma otsetoetuste üldmahtu suurendamata** (vaata ka teist peatükki). Eesti soovib otsetoetuste süsteemi ümberkujundamist ühtse pindalatoetuse süsteemi sarnaseks. Eesti peab oluliseks, et põllumajandustootmises pakutakse lisaks toidutootmisele ka ühiskonnale vajalikku avalikku hüve, mille eest makstakse kulupõhist hüvitist. Eesti peab oluliseks, lähtuvalt ka Euroopa Kontrollikoja soovitustest, et täismahus otsetoetust tuleb maksta vaid aktiivsele põllumajandustootjale, kes on üheselt määratletud EL tasandil. Eesti toetab otsetoetustele keskkonnahoidlikkuse komponendi

69 Vt tegevuseesmärki V-c lisas.

lisamist, kuid see ei tohiks ohustada maaelu arengu poliitika keskkonnatoetuste rakendamist ning otsuste tegemisel tuleb arvestada liikmesriikide eripäradega.

62. Eesti leiab, et **maaelu vahendid** ÜPP eelarves peaksid nii Euroopa Liidus kui ka liikmesriigiti järgmisel eelarveperioodil jääma samale tasemele või suurenema. Eesti toetab maaelupoliitikas keskkonnakaitsele ning elurikkusele, põllumajandus- ja toidusektori konkurentsivõimele suunatud meetmete tugevdamist, metsandus- ja põllumajandussektori konkurentsivõime parandamist, majandustegevuse mitmekesistamist ja maapiirkondade tasakaalustatud arengut. Sellised tegevused teenivad maapiirkondades nii töökohtade ja teenuste parema kättesaadavuse kui ka mitmekesise ning valikuvõimalusi pakkuva elukeskkonna loomise eesmärke. Samuti on need olulised üleestilise planeeringu keskkonnaeesmärkide valguses. Eesti toetab toetusmeetmete lihtsustamist, kontrollikoormuse vähenemist põllumeestele ja noortalunikele suunatud meetmeid. Ülevaatamist vajab ebasoodsamate piirkondade määratlus (LFA) ning see peaks põhinema ühtsetel EL tasandi objektiivsetel ja looduslikel kriteeriumidel.
63. Eesti toetab peamiste seni kehtinud turukorraldusmeetmete säilimist ja nende ajakohastamist ning riskijuhtimissüsteemi rakendamist. Oleme seisukohal, et turukorraldusmeetmed ei tohi mõjutada põllumajandustootjate tootmisotsuseid ja seetõttu peaks neid rakendama ühetaoliselt.
64. Eesti soovib, et EL pööraks rohkem tähelepanu loomahaiguste ennetamisele, et vähendada loomataudidest tingitud kulusid. Lisaks toetame ühtse taimeterviserežiimi heakskiitmist, mis aitaks vähendada ohtlike taimekahjustajate levikut ühenduses ning sellega tõsta põllumajandussektori konkurentsivõimet.

VI. Justiits- ja siseküsimused

65. Lissaboni lepingu jõustumisega toimus põhimõtteline areng ennekoike õiguskorra kaitset ja kriminaalõigust puudutavate EL pädevuste laienemisel. Oluliseks muudatuseks oli ka Euroopa Liidu põhiõiguste harta heakskiitmine osana Lissaboni lepingust. Lisaks võeti 2009. a vastu sise- ja justiitsvaldkonna järjekorras juba kolmas mitmeaastane strateegia (nn Stockholmi programm) ning selle tegevuskava, mille fookus on senisest enam suunatud Euroopa Liidu kodanike põhiõiguste ja -vabaduste tagamisele. Eelnev tähendab ühtlasi, et seni enamjaolt valitsustevahelisel koostööl baseerunud valdkonda ootavad ees olulised muutused. Muutused on muu hulgas tingitud tõdemusest, et Euroopa Liidu põhivabaduste ja siseturu arengu tagamiseks ja toimimiseks on tarviline ka turvalisust tagava õigusloome ulatuslikum harmoneerimine. Sealjuures on Eesti huvides piiriüleste kuritegude puhul miinimumkaristuste ühtlustamine ja menetlusõiguslike miinimumstandardite kehtestamine, koostöö tõhustamine küber- ja narkokuritegevuse ja inimkaubanduse vastases võitluses, uute infotehnoloogiliste lahenduste kasutuselevõtmine ning infosüsteemide ühtlustamine, ja seoses eelnevaga Eesti positiivse kuvandi kinnistamine. Sise- ja justiitsküsimuste valdkonnas on Eesti jaoks olulise tähtsusega Schengeni põhimõtetest kinnipidamine ning rändega seonduvad teemad. Kui halvasti hallatav ränne võib mõjutata sotsiaalset sidusust ja kodanike usku sisepiirideta kodanike liikumise alasse, siis hästi hallatav ränne võib olla EL seisukohast positiivne väärtus. Eraldi tähelepanu väärrib sealjuures isikuandmete kaitsega seonduv, kuna ühelt poolt on vaja tagada andmete vaba liikumine ning teiselt poolt eraelu puutumatus.
66. EL jaoks on ennekoike oluline **kriminaalõiguses materiaalõiguse ühtlustamine** raskete piiriüleste kuritegude puhul ning kriminaalmenetluses **piiriülese koostöö lihtsustamine**, millel on eriti oluline tähendus kuritegude avastamisel ja lahendamisel. Eesti jaoks on oluline vastastikuse tunnustamise printsiibi rakendamine rahvusvahelises õigusalas koostöös⁷⁰. Peame oluliseks tõendite kogumist reguleeriva Euroopa Liidu õigusraamistiku lihtsustamist⁷¹. Eesti toetab karistusõiguslikes valdkondades Euroopa Liidus selliste raskete kuritegude koosseisude ja miinimumkaristuste ühtlustamist, mis on omandanud piiriülese mõõtme⁷². Kriminaalmenetlusõiguse lihtsustamisel peavad menetlusosaliste menetluspõhiõigused olema kõrgel tasemel tagatud, sõltumata menetlustoimingu tegemise kohast. Et tagada isikute põhiõiguste kõrgetasemeline kaitse, soovib Eesti Euroopa Liidus ühtsete miinimumstandardite kehtestamist kannatanute ning kahtlustatavate ja süüdistatavate õigustele kriminaalmenetluses. Menetluslikke põhivabadusi aitavad tagada ka EL põhiõiguste harta ja EL ühinemine Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga.
67. Raske ja organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses prioriteetide seadmisel soovib Eesti tugineda ohtudepõhisele süsteemsele lähenemisele. Eriti oluliseks peab Eesti tegelemist kriminaaltulu konfiskeerimisega ning võitlust küber- ja narkokuritegevusega. Eesti peab oluliseks EL sisejulgeolekuvaldkonna agentuuride pädevustepõhist tugevdamist. Piiriülese kuritegevusega võitlemisel tuleb Eesti arvates põhitähelepanu pöörata organiseeritud kuritegevusele, narkokuritegevusele, arvutikuritegevusele ja

70 Vt tegevuseesmärki VI-a lisas.

71 2011. aastal jõustuma planeeritud Euroopa tõendikogumismääruse direktiiv pakub sobivat lahendust vaid pooltel tõendite kogumisega seotud juhtudel, süvendades sellega killustatust veelgi.

72 Näiteks terrorism, inimkaubandus, ebaseaduslik uimastikaubandus, ebaseaduslik relvaäri, rahapesu, korruptsioon ja organiseeritud kuritegevus.

terrorismile. Oluline on, et politsei- ja õigusalases koostöös toimuks efektiivne menetlustoimingute tegemine ning tõendite ja menetlusinfo kogumine ja vahetus. Õiguskaitset puudutavas koostöös näeme perspektiivi Euroopa Politseiameti (EUROPOL) analüütilise suutlikkuse tugevdamises ja rahvusvahelise koostöö elavdamises. Ühtlasi soovib Eesti esile tõsta Euroopa Politseikolledži (CEPOL) rolli ning näeb vajadust selle tõhustamiseks EL sisejulgeoleku valdkonna koolituskoostöö edendajana ja European Training Scheme (ETS) rakendajana. Eesti peab oluliseks ka rahvusvahelise õigusalase koostöö üksuse Eurojusti tegevuse tõhustamist⁷³.

68. Siseturvalisuse tagamine Euroopa Liidus sõltub liikmesriikide ning Euroopa Liidu institutsioonide ja agentuuride vahelisest koostööst ning selle edukuse tagab info kiire liikumine erinevate osaliste vahel. Piiriülene teabevahetus ja tõhus operatiivkoostöö omandavad järjest kaalukamat tähendust sisepiirideta ala toimimisel. Liikmesriikide huvides on, et Euroopa Liit käiks kaasas tänapäeva ühiskonna muutustega, kus infotehnoloogia võib ühel ajal lihtsustada piiriületusi ja olla abivahendiks õiguskorra tagamisel, aga aidata kaasa ka selle rikkumisele. Seetõttu peab Eesti oluliseks Euroopa viisainfosüsteemi edasist arengut ja teise põlvkonna Schengeni infosüsteemi kiiret käivitamist; samuti nn registreeritud reisijate programmi, üleeuroopalise sisenemis- ja väljumissüsteemi väljatöötamist ja ellurakendamist ning teiste sisejulgeoleku infosüsteemide edasiarendamist⁷⁴.
69. Eesti toetab infotehnoloogiliste lahenduste juurutamist ning omavahelist integreerimist ning on huvitatud justiits- ja siseküsimumste mastaapsete andmekogude haldamisega tegeleva sisejulgeoleku IT-agentuuri edukast plaanipärasest käivitamisest Tallinnas ja soovib selle arengule igati kaasa aidata. IT-valdkonna arendamine on Eesti jaoks märgilise tähendusega ja aitab Eesti kuvandit positiivses võtmes tutvustada⁷⁵.
70. Sisepiirideta ala tõttu tuleb üha enam reguleerida **rännet kolmandatest riikidest** ja kolmandate riikide kodanike mobiilsust siseturul ka Euroopa Liidu tasandil. Euroopa Liidu rändepoliitika instrumentide väljatöötamisel tuleb arvestada nii EL kui ka liikmesriikide tööturuvajadustega, oluline on teha aktiivset koostööd päritolu- ja transiidiriikidega ning pöörata piisavat tähelepanu ka sisserännanute lõimimisele ühiskonda. On vaja jätkata viisavastastikkuse ja viisalihtsustuse põhimõtte rakendamist nii kodanike liikumisvabaduse arendamiseks kui ka selleks, et Euroopa Liit peab olema avatud õppimiseks, teadustööks ja turismiks. Samas peab Eesti oluliseks, et viisavabaduse ja -lihtsustuse andmisel kolmandatele riikidele lähtutaks selgest ühtsest EL raamistikust, mis aitaks vähendada riske sisejulgeolekule ning suunata reforme asjaomastes kolmandates riikides. Eesti peab oluliseks, et tagasivõtulepingud oleks aluseks viisavabaduse andmisele. Samuti peaks tagasivõtulepingud olema eelduseks viisalihtsustuslepingute sõlmimisele. Eesti seisukohalt tuleks Türgi, Venemaa ja idapartnerluse sihtriikide puhul erilist tähelepanu pöörata võrdsele kohtlemisele läbirääkimistel viisadialoogi ja tagasivõtulepingute ning nende sõlmimise ja rakendamise üle. Lisaks tuleb lihtsustada ka EL kodanike liikumist kolmandatesse riikidesse ning kolmandatelt riikidelt tuleb jätkuvalt nõuda EL liikmesriikide võrdset kohtlemist viisanõuete puhul⁷⁶.

73 Vt tegevuseesmärki VI-a lisas.

74 Vt tegevuseesmärki VI-b lisas.

75 Vt tegevuseesmärki VI-b lisas.

76 Vt tegevuseesmärki VI-c lisas.

71. **Ühine õigusraamistik varjupaigavaldkonnas** ja efektiivne ning ühetaoline varjupaigataotluste menetlemine toetavad tõhusat rahvusvahelise kaitse süsteemi kooskõlas Euroopa humanitaarpõhimõtetega. Samuti aitavad need Schengeni alal vältida varjupaiga ostlemist või muud varjupaigasüsteemi väärkasutamist. Seetõttu peab Eesti oluliseks Euroopa ühise varjupaigasüsteemi käivitamise lõpuleviimist, mis seisneb uues ühises õigusraamistikus ja tõhustatud praktilises koostöös liikmesriikide vahel, sh Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiameti (EASO) kiires töölerakendamises. Liikmesriikidevaheline praktiline koostöö peaks eelkõige olema suunatud ühise arusaama tekitamisele isikute kaitse vajadusest. Eesti peab oluliseks rändesurve all olevate liikmesriikide toetamist, kuid pagulaste ümberpaigutamine ja ümberasustamine peaksid jääma liikmesriikidele vabatahtlikuks⁷⁷.
72. Efektiivne piirikontroll, viisamenetlus ja ebaseadusliku rände tõkestamine loob usaldust Schengeni süsteemi toimimise suhtes. **Schengeni hindamissüsteemi reform** ja järelevalve tugevdamine on olulised tagatised isikute vaba liikumise kui EL põhivabaduse tagamisel. Seepärast peaks Euroopa Liit Eesti arvates suutma kontrollida Euroopa Liitu suunduvat rännet toimiva piirivalve ja erinevate rännet soodustavate ning piiravate meetmete kaudu. Kõrvuti seadusliku rände soodustamisega on Euroopa Liidu huvides takistada ebaseaduslikku rännet. Eesti jaoks on oluline, et Euroopa Liit oleks suuteline tagama siseturvalisuse ka juhul, kui ebaseadusliku sisserände ulatus ja surve EL välispiiridele suureneb ning soovimatute sisserändajate liikumise tõkestamine liikmesriikide vahel nõuab senisest efektiivsemat Schengeni kompensatsioonimeetmete rakendamist ja arendamist. Eesti huvides on oluline ellu viia Schengeni hindamismehhanismi reform, mis tagaks liikmesriikide objektiivse hindamise ning tõstaks Schengeni alaga liituvate ja liitunud riikide suutlikkust täita *acquis*'ga sätestatud kohustusi. Schengeni põhimõtete rakendamisest loobumine oleks tagasimineku senises arengus. Samuti näeb Eesti Euroopa Liidu välispiiridel tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuuri (FRONTEX) rolli jätkuvat tõusu Schengeni välispiiride tugevdamisel⁷⁸.

77 Vt tegevuseesmärki VI-c lisas.

78 Vt tegevuseesmärki VI-c lisas.

VII. Küberpoliitika

73. Interneti kui vaba, paindliku ja interaktiivse ruumi areng on Euroopa ja maailmamajanduse arengu üheks nurgakivi. Kiirus, üleilmsus, avatus, turvalisus ja ligipääsetavus on olulised eeldused interneti potentsiaali realiseerumisel. Internetivabadus katalüüsib omakorda innovaatilisi majanduslikke ja muid ühiskondlikke muutusi ning on väga oluline „võimaldaja“ nii avatud ühiskonnale, avatud valitsusele kui ka avatud majandusele. Seetõttu on põhjust rääkida **juurdepääsust internetile** kui põhiõigusest⁷⁹ ja -vabadusest iseeneses, aga ka kui teiste põhiõiguste olulisest võimaldajast. Eestil on märkimisväärne kogemus eDemokraatia arendamisel, EL-s tuleks Eestil seista selle eest, et EL ühine välis- ja julgeolekupoliitika oleks muu hulgas suunatud infotehnoloogia lahenduste kasutamisele demokraatia arendamiseks ja põhiõiguste tagamiseks EL vastavates sihtriikides. Eesti soovib olla avatud ühiskonda, vaba konkurentsi ja vaba interneti soodustava poliitika toetamise kõrval⁸⁰ ka aktiivne panustaja interneti turvalisuse valdkonnas⁸¹, kuivõrd peame osaluse kasvatamise oluliseks osaks võimalust internetis turvaliselt asju ajada. Turvalisuse tagamiseks võetavad meetmed peavad aga olema vajalikud ja proportsionaalsed ning olema ennekõike suunatud interneti kasutajaskonna osaluse ja usalduse kasvatamisele.
74. Selleks, et digitaalne ühtne turg saaks toimida, on EL-s oluline **kriitilise informatsiooni infrastruktuuri kaitse ja toimepidevuse suurendamine** koostöös avaliku ja erasektori ning vabaihendustega. Need sammud aitavad kaasa usalduse suurenemisele elektroonilise teenuste keskkonna vastu, samuti tugevdavad inimeste turvatunnet veebiteenuste kasutamisel, mis on eelduseks laiaulatuslikule teenuste kasutamisele veebikeskkonnas. EL peab astuma samme, mis takistavad ja pärsivad kas teenuste pakkumiseks vajaliku infrastruktuuri (näiteks teenusepakkujate serverid, andmebaasid, võrgusõlmed, jne) langemist rünnaku objektideks või veebikeskkonna kasutamist erinevate kuritegude toimepanemiseks (nt pangapettused, identiteedivargused, inimeste ja ettevõtete andmete võltsimine, inimestest vale kuvandi loomine sotsiaalvõrgustikes)⁸². Küberturvalisuse tagamine peab olema proportsionaalne ja kooskõlas isiku- ja majandusvabaduse põhimõtetega.
75. Küberturvalisus on elulise tähtsusega, kuna mitmetes EL liikmesriikides sõltub inimeste igapäevane elu olulisel määral veebikeskkonna teenustest⁸³. Samuti on internetiteenuste ründamine tihti lihtsalt korraldatav ja odav. Selleks, et tagada inimeste igapäevaseks toimetulekuks vajalike teenuste toimimine ning majanduse ja finantssüsteemi toimimine,

79 Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression, Frank La Rue. Human Rights Council. Seventeenth session, 16th of May 2011. A/HRC/17/27. Arvutivõrgus kättesaadav:

http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/17session/A.HRC.17.27_en.pdf

80 Ameerika Ühendriikides baseeruv uurimiskeskus Freedom House tunnistas Eesti 2011. aastal koostatud uuringus kõige vabama internetiga maaks. FREEDOM ON THE NET: A Global Assessment of Internet and Digital Media. Freedom House. April 1, 2009. Arvutivõrgus kättesaadav:

http://www.freedomhouse.org/uploads/specialreports/NetFreedom2009/FreedomOnTheNet_FullReport.pdf

81 Vt tegevusemärki VII-a lisas.

82 Vt tegevusemärki VII-b lisas.

83 Näiteks on internetipanganduse või personaalsete avalike e-teenuste kasutamise määr mitmetes EL liikmesriikides väga kõrge.

tuleb võtta meetmeid selliste infosüsteemide vastu suunatud rünnete ennetamiseks ja tõkestamiseks. Peame oluliseks rõhutada vajadust käsitleda küberjulgeoleku aspekte ning sellest tulenevate riskide mõju asjakohaste (mitte kõigi) valdkondade poliitika ja regulatsioonide väljatöötamisel, arvestades vajadust küberjulgeoleku riske hallata ja vajalikul määral maandada.

76. Eesti huvi on luua turvaline ja takistusteta digitaalne ühtne turg, mis loob võimaluse teenuste pakkumiseks ja kasutamiseks EL siseturul. Eesti huviks on edendada mugavat äritegemise taristut; luua riigi ühtne, lihtne ja sõbralik kodanike poole pööratud nägu internetis ja e-teenustes; tagada üksikisiku privaatsus ja hoida rahvusvahelist initsiatiivi küberjulgeoleku suundumustes. Selleks tuleb võtta EL liikmesriikide teenusruumi arendamisel kasutusele sellised lahendused, mis on loodud eeskätt kõrgeid turvaeesmärke silmas pidades⁸⁴, ning arendada välja kiire, usalduslik ja paindlik riiklike CERTide⁸⁵ koostöövõrgustik, mis võimaldab adekvaatselt reageerida ilmnenud ohtudele ja intsidentidele⁸⁶. Küberturbe taseme ühtlustamiseks EL-s on oluline jätkata küberkaitsepoliitika ning soovituslike nõuete ja juhiste väljatöötamist küberkaitse valdkonnas. (Digitaalse ühtse turu põhjalik käsitlus vt ptk 1 „Siseturg“.)
77. Internet kui oluline keskkond suhtlemiseks, majandustegevuseks ja ka erinevate teenuste, sealhulgas riigi pakutavate avalike teenuste osutamiseks, on atraktiivne keskkond ka kurjategijatele. Küberruumi „piiridetus“ võimendab probleeme küberkuritegude avastamisel ja tõkestamisel ning neid kuritegusid toime pannud isikute tabamisel. Et vältida karistamatust ja süvendada usaldust küberruumi suhtes, on eriti oluline, et ka internetis toime pandavate kuritegude ennetamine, tõkestamine ja uurimine oleks kiire, efektiivne ja tulemuslik. Seetõttu on küberkuritegude puhul äärmiselt oluline, et liikmesriigid saaksid küberkuritegude mõiste olemusest ühtemoodi aru ning karistaksid küberkuritegude toimepanemise eest samaväärsete karistustega. EL tasandil tuleks näha ette **miinimumstandardid küberkuritegude koosseisude ja karistuste** kohta ning astuda samme õiguskaitseorganite koostöö tugevdamiseks⁸⁷.
78. Isiku identiteet ning selle kaitse on tähtis nii väljaspool küberruumi kui ka küberruumis. Identiteedivargus ning sellega seotud õigusrikkumised võivad tekitada isikule suurt varalist või mittevaralist kahju. Lisaks tuleb siin arvesse võtta asjaolu, et küberruumis on teise isiku identiteedi kasutamine kergemini teostatav (ka piiriüleselt). Seetõttu on vajalik näha ette täiendav karistusõiguslik kaitse, leppides identiteedivarguse suhtes kokku miinimumstandardid kuriteokoosseisude ja karistuste kohta, olenemata sellest, kas see pannakse toime küberruumis või väljaspool seda⁸⁸.
79. Järgmise nelja aasta jooksul on EL-s oluline **küberjulgeoleku kinnistumine ka ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) alases tegevuses**. EL kaalukuse ja esindatuse osakaalu suurendamine rahvusvahelistes küberjulgeoleku aruteludes on nii Eesti, kõikide teiste liikmesriikide kui ka EL huvides, sest seeläbi on võimalik rääkida kaasa globaalse

84 st Eesti X-tee taolise lahenduse toetamine; Eestil on siin töötavad, ID-kaardil ja e-allkirjal tuginevad lahendused ja pikaajaline kogemus.

85 CERT – (Computer Emergency Response Team) – infoturbe intsidentide käsitlemise keskus.

86 Oluline on saavutada olukord, kus liikmesriikide vertikaalsed juhtimisstruktuurid tagavad riiklike CERTide tegevuse seaduslikkuse, kuid samas ei pidurda reageerimise kiirust bürokratlike juhtimisreeglitega.

87 Vt tegevuseesmärki VII-b lisas.

88 Vt tegevuseesmärki VII-b lisas.

küberjulgeoleku poliitika kujundamises, mille mõjud puudutavad nii liikmesriike kui ka kogu EL tervikuna. Efektiivse ühise välis- ja julgeolekupoliitika elluviimiseks peaks Euroopa välisteenistuses olema küberpoliitika planeerimise ja elluviimise võime. Eesti huvides on küberjulgeoleku kui interdistsiplinaarse teema laiahaardeline käsitlemine Euroopa Liidus, mis hõlmaks küberkaitset, küberturvalisust, võitlust küberkuritegevusega, elutähtsa teabetaristu kaitset ja ka kõiki teisi küberruumiga seotud valdkondi. Oluline on muu hulgas lähtuda põhimõttest, et EL tegevus sellel suunal ei tohi kahjustada inimeste juurdepääsu internetile ja interneti kasutamise vabadust⁸⁹.

80. Euroopa Liidu ühises välis- ja julgeolekupoliitikas (ÜVJP) ja ühises julgeoleku- ja kaitsepoliitikas (ÜJKP) puudub siiani arvestatav küberkomponent, kuigi mõlemad formaadid on olemuslikult küberjulgeoleku arendamise mõistes kõrge potentsiaaliga. ÜJKP võtmeideedeks on tsiviil-militaarkoostöö, tänapäevaste konfliktide mitmekesisus (uued ohud) ning mujal maailmas aset leidvate konfliktide mõju Euroopa riikide julgeolekule. Teabetaristu on globaalne ning ka selle kaitse ei saa toimuda teisiti. Euroopa Liit kui tsiviilvõimete poolest tugev ühendus peab soodustama koostööd kolmandate riikidega, sh pakkudes välisabi (Euroopa Liidu erinevate partnerlusprogrammide kaudu) neile riikidele, kes ise ei suuda oma küberruumi kaitsesse panustada. Euroopa Liit peab aitama kaasa Euroopa Nõukogu **küberkuritegevuse vastase võitluse konventsiooni** ehk Budapesti konventsiooni propageerimisele, liikmesriikidevahelise koostöö arendamisele ning koostöömehhanismide sisseseadmisele kolmandate riikidega, eriti oluline on koostöö peamiste liitlastega nagu Ameerika Ühendriigid. Samuti tuleb tihendada küberjulgeolekualast koostööd NATOga⁹⁰.

89 Vt tegevuseesmärki VII-c lisas.

90 Vt tegevuseesmärki VII-c lisas.

VIII. EL välis-, kaitse- ja laienemispoliitika

81. Euroopa Liidu ees seisev peamine ülesanne lähimatel aastatel on **Euroopa Liidu rahvusvahelise mõjuvõimu hoidmine ja suurendamine**, et aidata kaasa julgeoleku, stabiilsuse ja heaolu kasvule Euroopa naabruses ja kogu maailmas ning toetada inimõiguste ja demokraatia levikut⁹¹.
82. Eesti toetab tihedat Euroopa Liidu ja Ameerika Ühendriikide suhet kui globaalsete poliitiliste, majanduslike ja keskkonnaalaste probleemide lahendamise eeldust. Ühistel huvidel põhinev **transatlantiline partnerlus** on Eesti ja Euroopa Liidu julgeoleku üks peamisi tagatisi, samuti vastab see meie majandushuvidele. EL ja USA koostöö tihendamine on järkjärguline protsess, kus juba saavutatule saab üles ehitada uusi tegevusi. Eesti tegutseb selle nimel, et kõik võimalused koostöö tugevdamiseks saaksid ära kasutatud. Eelistatud koostöosuunad on EL lähinaabruse stabiilsuse ja arengu tagamine, energia- ja küberjulgeoleku suurendamine, terrorismi ja raske kuritegevusega võitlemine.
83. Euroopa Liidu suhete edendamine **strateegiliste partneritega**, kasvavate poliitiliste, majanduslike ning regionaalsete jõududega nagu Hiina, India ja Brasiilia, on äärmiselt oluline. Suhted nende riikidega peavad olema laiapõhjalised. See eeldab mh EL ja euroala koordineeritud seisukohtade ühtset esindamist suhetes strateegiliste partneritega, rahvusvahelistel foorumitel ning rahvusvahelistes organisatsioonides (G8, G20, IMF, ÜRO).
84. **EL esindamine rahvusvaheliselt peab olema ühtne**. Eesti huvides on maailmapoliitika küsimustes tugev ja ühtne Euroopa. Kuna Eesti mõju välispoliitilistes küsimustes tugineb suuresti EL platvormi ühtsusele ja selgusele, siis on meie huvides ühel häälel kõnelev Euroopa Liit. Seal, kus Euroopa Liidul kui tervikul on laua taga eraldi esinduskoht, peab olema tagatud liikmesriikide ja liidu esindaja sõnumite ühtsus. Oluline on toimima panna Lissaboni lepingu järgne tegevusraamistik, muu hulgas üles ehitada vastavalt vajadusele mehitatud ja **operatiivne Euroopa välisteenistus**. Eesti panustab järjekindlalt Euroopa välisteenistuse arendamisse ja mehitamisse. Meie eesmärk on tõhusam konsulaarkoostöö liikmesriikide vahel ning oleme huvitatud, et EL välisteenistus pakuks tulevikus konsulaarabi ja -kaitset kõigile EL kodanikele, ennekõike kriisiolukordades⁹².
85. Eesti jaoks on oluline, et Euroopa Liidu poliitiline ja majanduslik roll tugevneks ja demokraatlikke väärtusi, põhimõtteid ja reegleid rakendataks Euroopa Liidu naabruses. Eesti huvides on järjekindla ja sisuka **naabruspoliitika** (ENP) elluviimine. Meile on oluline kogu ENP ja eriti **idapartnerluse** tugevdamine. Eesti soovib, et naabruspoliitika idapartnerlusest kujuneb tõhus poliitika, mis on sihtriikide (Ukraina, Moldova, Gruusia, Valgevene, Armeenia, Aserbaidžaan) jaoks kindel ja kaugeleulatuv vahend Euroopa

91 Eesti julgeolekupoliitilised valikud ja eesmärgid on Riigikogus 10. mail 2010. a heaks kiidetud dokumendis „Eesti julgeolekupoliitika alused“ (sealhulgas euro-atlandi ruumi puudutavas osas) ning siinkohal neid ei korrata. Dokument on arvutivõrgus kättesaadav:

http://www.vm.ee/sites/default/files/JPA_2010.pdf

92 Vt tegevuseesmärki VIII-a lisas.

Liiduga suurema majandusliku ja poliitilise lõimimise saavutamiseks. Konkreetsete sammudena toetame kiiret edasiliikumist ennekõike Ukraina, Moldova, Gruusia vabakaubandus- ja assotsieerimislepingute sõlmimisel ning viisavabadusega⁹³.

86. Eesti peab **demokratiseerumise ja reformiprotsessi Euroopa Liidu lõunanaabruses** ning Lähis-Ida riikides väga oluliseks. Euroopa Liit peab olema valmis andma riikidele soovi korral abi valimiste organiseerimisel, panustama reformide elluviimise erinevates valdkondades. Eesti toetab lõunanaabruses Euroopa Liidu võimalikult tihedat koostööd kõikide regionaalsete partneritega, USA ja teiste ÜRO Julgeolekunõukogu liikmete, samuti Türgiga. EL järgmise finantsperspektiivi väljatöötamisel peab arvestama ka naabruspoliitika rahastamise küsimusega – nii idas kui ka lõunas paiknevatele partnerriikidele tuleb pakkuda adekvaatset toetust reformide elluviimiseks.
87. Eesti panustab sisuliselt **EL-Venemaa** suhete arendamisel kõikidel EL töö- ja otsustustasanditel. Suhteid Venemaaga vaatleme terviklikult, võttes sealhulgas arvesse inimõigused, õigusriikluse ja moderniseerimise kõige laiemas mõttes. Toetame Euroopa Liidu jõupingutusi luua Venemaaga vastastikku kasulikud suhted ning näeme selleks aktiivse, konstruktiivse ja avatud dialoogi vajadust kõikides küsimustes. Tuleb uuendada suhete juriidiliselt siduvat alust ja sõlmida uus laiapõhjaline leping, mis määrab kindlaks vastastikused õigused ja kohustused ning sisaldab ambitsioonikat kaubandusosa, sealhulgas turumajanduse põhimõtete järgimist. Meile on oluline Venemaa liitumine WTO-ga, pikemaajaline eesmärk on Venemaaga kõikehõlmava vabakaubanduslepingu sõlmimine⁹⁴.
88. Üks suurem ülesanne on sihikindel tegutsemine **pikaajaliste konfliktide lahendamisel EL naabruses**. Lisaks Euroopa Liidu vaatlusmissioonile EUMM, mis on jätkuvalt ainus rahvusvaheline jõud stabiilsuse tagamisel Gruusias, peab EL uus Lõuna-Kaukaasia ja Gruusia konflikti eriesindaja tõstma EL nähtavust ja tõhusust piirkonnas. Euroopa Liidul tuleb järgida ja rõhutada Gruusia territoriaalse terviklikkuse põhimõtet, nõuda Venemaalt 2008. aasta augusti vaherahuplaani punktide täitmist ja jätkata mittetunnustamispoliitikaga. EL eriesindaja peab tõhustama EL panust Mägi-Karabahhi konflikti lahendamisel. Transnistria konflikti puhul on esmatähtis jätkata usaldust loovate meetmete rakendamise. EL-l tuleb pikemas perspektiivis Moldovat toetada konfliktijärgse Transnistria ülesehitamisel, et tagada Moldova kestlik areng.
89. **Euroopa Liidu edasine laienemine** suurendab kogu Euroopa julgeolekut ja heaolu. Laienemine peab jätkuma vastavalt aluslepingutes sätestatud raamistikule ja tingimustele, silmas pidades 2006. aastal kokkulepitud uuenenud laienemiskonsensust, mis võtab arvesse senist laienemise kogemust. Eesti ei poolda laienemisprotsessis täiendavate kriteeriumide seadmist, pidades samas oluliseks kehtivate kriteeriumide täielikku täitmist. Euroopa Liiduga ühinemise võimalus peab jääma kõigile seda soovivatele Euroopa riikidele. Eesti on aktiivne EL laienemispoliitika eestseisja, meie EL poliitika eesmärgiks on igati toetada Lääne-Balkani riikide, Türgi, Islandi ja teiste

93 Vt tegevuseesmärki VIII-b lisas.

94 Vt tegevuseesmärki VIII-d lisas.

Euroopa riikide liitumispürgimusi. Eesti on valmis oma reformikogemusi kõikidele soovijatele edasi andma⁹⁵.

90. Euroopa Liidu huvides on maailmamajanduse elavdamine ning Euroopa ettevõtetele paremate võimaluste loomine tegutsemiseks välisturgudel. Eesti huvides on Euroopa Liidu poolt **liberaalse kaubanduspoliitika arendamine** maailmas, selleks on oluline tugeva multilateraalse kaubandussüsteemi säilimine. WTO süsteemi usaldusväärsuse hoidmiseks on oluline järkjärguline kokkulepete saavutamine Doha arenguvooruga (DDA) teemades. Teine Euroopa Liidu oluline tegevussuund on olulisimate kaubanduspartneritega investeringute kaitse lepingute sõlmimine. Eesti on huvitatud Euroopa Liidu ettevõtete eksporti toetava turule juurdepääsu strateegia rakendamisest ja edasiviimisest. Piiratud ressursside tingimustes näeme EL delegatsioonide võrgustikul olulist lisandväärtust ettevõtetele eksporti ja investeerimisvõimalusi tutvustava informatsiooni vahendamisel ja tugiteenuste osutamisel⁹⁶. Toetame kolmandate riikide kohta kõikehõlmava investeerimistingimuste andmebaasi loomist ning Euroopa ettevõtjate võrgustiku laiendamist, et veelgi paremini toetada Eesti ettevõtete huve. Eesti EL poliitika eesmärk on multilateraalse kaubandussüsteemi arendamine ning oluliste kaubanduspartneritega kahepoolsete vabakaubandus- ja investeringutekaitse lepingute sõlmimine⁹⁷.
91. EL **arengukoostööpoliitika** on oluline välis- ja julgeolekupoliitika vahend, mille eesmärk on suurendada heaolu ja stabiilsuse kasvu nii lähiregioonis kui ka kogu maailmas, toetada euroopalike väärtuste nagu demokraatia ja inimõigused levikut ja suurendada Euroopa Liidu mõjuvõimu globaalsete protsesside juhtimisel. EL vajab selleks ühtset välispoliitikat ning selle osana ühtset arengukoostööpoliitikat. Eesti soovib tagada EL maksumaksja raha tulemuslikumat kasutamist vaesuse vähendamisel, abitegevuste paremat koordineerimist ning teiste EL poliitikavaldkondade sidusust arengueesmärkidega. Eesti toetab arengukoostöös EL ühistegevust, sealhulgas ühist programmide kavandamist, et vähendada senist dubleerimist. Välisinstrumentide praegust struktuuri peame optimaalseks, kuid soovime nende rakendamisel paremate võimaluste loomist meie reformi- ja üleminekukogemuse jagamiseks EL lähinaabruses ja kaugemal. Eesti EL poliitika eesmärk on kahe poliitikainstrumenti – naabruspoliitika (eelkõige idapartnerlus) ja arengukoostöö – selline seostamine, et tegevused lähtuks vajadustest, mitte sellest, millisesse raamistikku mõni riik kuulub.
92. Euroopa Liit peab välis- ja julgeolekupoliitikas olema tegutsemisvõimeline, omama poliitilist tahet oma huvide kehtestamiseks ning piisavalt tsiviil- ja sõjalisi võimeid selle elluviimiseks⁹⁸. Sellest tulenevalt on Eesti huvi **ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika tugevdamine**, et see oleks veenev ja võimeline tagama Euroopa Liidule operatiivse tegutsemisvõime. Sellel eesmärgil peame oluliseks ka EL-NATO suhete süvendamist. Toetame EL suuremat kaasatust Afganistanis nii haldussuutlikkuse tõstmise, valimissüsteemi reformi kui ka EL politseimissiooni (EUPOL) tegevuse näol. Edukate sõjaliste operatsioonide ja tsiviilmisioonide eelduseks on alalise tsiviil-sõjalise planeerimis- ja juhtimisvõime väljaarendamine, kuna tänapäeva kriisid nõuavad

95 Vt tegevuseesmärki VIII-c lisas.

96 Olemasolevate võimaluste, informatsiooni ja teenustega saab tutvuda EL väikeettevõtete portaalis:

http://ec.europa.eu/small-business/most-of-market/international-business-outside-europe/index_en.htm ning turule juurdepääsu andmekogus: <http://madb.europa.eu/mkaccdb2/indexPubli.htm>

97 Vt tegevuseesmärki VIII-d lisas.

98 Vt tegevuseesmärki VIII-e lisas.

kõikehõlmavat lähenemist. Eesti toetab EL operatsioonide juhtimise alalise peakorteri loomist ning kavatseb panustada selle töösse. Et toetada EL võimet tänapäeva kriisidele kiirelt reageerida ning selleks vajaliku kiirreageerimisvõime arendamist, jätkab Eesti oma senist väga head koostööd Põhjala lahingugrupi raames. Eesti huvides on lahingugruppide kasutamise toetamine ning panustamise jätkamine Põhjala lahingugruppi 2014. aastal⁹⁹.

93. Rahvusvaheline kaitsealane koostöö on olnud osa Eesti igapäevatööst ning riikidevahelised lahendused on lubanud Eestil hankida võimeid, mis oleks olnud Eestile üksi mõeldamatud. Sellest tulenevalt liitub Eesti sõjaliste võimete ühiskasutuse algatustega. Eesti on huvitatud koostööst sõjalise kõrghariduse ja küberkaitse valdkonnas; väljaõppe- ja matkekeskuste ning harjutusväljade ühiskasutusest; ning nõudluse ühendamisest sõjaliste operatsioonidega seotud inglise keele koolituste korraldamiseks. Nende valdkondade raames on Eesti esmane suund teha koostööd Põhjala ja Balti regiooni riikidega. Euroopa Kaitseagentuur on praktiline kaitsealane koostööraamistik liikmesriikide sõjaliste võimete väljaarendamisel ning ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika tugevdamisel. Eesti jaoks on huvipakkuvad need agentuuri töösuunad, mis on seotud kaitsetööstusturu ning teadus- ja arendustegevusega.

99 Vt tegevuseesmärki VIII-e lisas.